

Geliş Tarihi : 03.08.2022
Kabul Tarihi: 02.09.2022

Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
Journal Of Modern Turkish History Studies
XXII/Özel Sayı (2022), ss. 35-71.

Araştırma Makalesi / Research Article

TÜRK ORDUSUNUN İZMİR'E GİRİŞ SÜRECİNİN TÜRK BASININDAKİ YANSIMALARI (26 Ağustos 1922-13 Eylül 1922)*

Gül ÇAKIR**

Öz

Türkiye'nin en önemli kentlerinden olan İzmir, 15 Mayıs 1919'da Yunanistan tarafından işgale uğramıştır. İzmir, Türk ordusunun Yunanlılara karşı yürüttüğü askeri mücadeleler sonunda 9 Eylül 1922 yılında işgalden kurtarılmıştır. Türk basını Milli Mücadele süresince gelişmeleri yakından takip etmiş ve cephedeki gelişmeleri halka aktararak önemli bir misyon yüklenmiştir. İzmir'in kurtuluşuna giden süreci dönemin gazeteleri iyi biçimde yansıtmışlardır. Büyük Taarruz'un başlangıcından 9 Eylül 1922'de İzmir'in işgalden kurtarılışına kadar geçen süreçte basın, yayınladığı haberlerle Türk halkının moral ve motivasyonunu arttırmıştır. Türk askerlerinin İzmir'e girişiyle beraber kentte yaşanan önemli gelişmeler dönemin gazetelerine yansımıştır. Türk gazeteleri, İzmir'in kurtarılışı ile beraber Milli Mücadele'nin mutlak zafere ulaştığını halka duyurmuştur.

Bu çalışmada özellikle Büyük Taarruzdan başlayarak, İzmir'in işgalden kurtarılışına giden süreçte Türk ordusunun faaliyetlerinin Türk basınındaki yansımaları incelenecektir. Çalışmanın temel kaynağı 1922 yılına ait Türk gazeteleridir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Basını, İzmir'in işgali, Yunanistan, Türkiye, İzmir'in kurtuluşu.*

---

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır.
There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Öğr. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üni., Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü,
(gul.karacaer@deu.edu.tr), (Orcid: 0000-0003-0041-9293).

REFLECTIONS OF TURKISH ARMY'S ENTRANCE TO İZMİR IN THE TURKISH PRESS (26 August 1922-13 September 1922)

Abstract

Izmir, one of the most important cities of the Turks, was occupied by Greece on May 15, 1919. Izmir was liberated from occupation on September 9, 1922, as a result of military struggles of the Turkish army against Greeks. Turkish press followed developments during the National Struggle closely, and assumed an important mission by conveying the details on the front to the public. The newspapers of the period reflected the process leading to liberation of Izmir in the best possible way. The press increased morale and motivation of Turkish people with the news they published from the beginning of Great Offensive to liberation of İzmir on September 9, 1922. With entry of Turkish soldiers to İzmir important developments in the city were reflected in the newspapers of this period. With liberation of Izmir, Turkish newspapers announced the public that the National Struggle had achieved an absolute victory.

In this study, reflections of the activities of Turkish army in the Turkish press will be examined, especially those in the era starting from Great Offensive and extending to liberation of Izmir from the occupation. The main source of this study is the Turkish newspapers of 1922.

Keyword: Turkish Press, occupation of Izmir, Greece, Turkey, liberation of Izmir.

Giriş

18 Ocak 1919 yılında toplanan Paris Barış Konferansı'nda İzmir'i ve Batı Anadolu'nun önemli bir kısmını işgal etme hakkını elde eden Yunanlılar, kısa bir süre sonra İzmir'e girmişlerdi. 15 Mayıs 1919 yılında Müttefik Devletlerin desteği ile İzmir'i işgal eden Yunan ordusu, 9 Eylül 1922 yılına kadar Batı Anadolu'nun büyük bir kısmına da egemen olmuşlardı. Bu süreçte Türk halkı büyük bir baskı altında tutulmuş, halkın özgürlüğü elinden alınmıştı.¹ 15 Mayıs 1919 yılında yapılan bu işgaller karşısında kendiliğinden milli bir direniş hareketi başlamıştı. Yani İzmir Türk bağımsızlık mücadelesinin başlangıç noktası olmuştu. 3 yıldan fazla süren bu esaret dönemi içerisinde Anadolu'nun birçok bölgesinde de aynı durum yaşanmış ve işgalden kurtuluş çareleri aranmıştı.²

Daha önceden kazandığı askeri başarılarla tanınan Mustafa Kemal Paşa, düşmana karşı direniş hareketini derleyip toparlamak adına İzmir'in işgalinden kısa bir süre sonra Anadolu'ya geçmiş ve direnişin düşünsel boyutunu belli bir

1 İşgal süresince İzmir'de Müslümanlara uygulanan baskı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Bülent Çukurova, "15 Mayıs 1919 İzmir'de Yunan Mezalimi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.III, S.8,1987,s.461-472.

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. M. Emin Elmacı, "İzmir Halkının Yazdıklarıyla İzmir'de Yunan İşgali ve Mezalimi", *Kuva-yı Milliye'nin 90. Yılında İzmir ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı 6-8 Eylül 2009*, Mediform mat., İzmir, 2010,s.72-91.

yola sokmak istemiştir.³ 23 Nisan 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasını sağlayan Mustafa Kemal Paşa, diğer aşamada düzenli orduyu kurmuş, Yunan ordusuna karşı topyekûn bir savaş vermek için gerekli yasal düzenlenmelerin yapılmasında birincil rolü üstlenmiştir.

Düzenli ordunun Yunan ordusuna karşı Batı Cephesi'nde verdiği savaşların neticeleri Türk halkının kaderini değiştirmeye yetmiştir. İnönü Savaşları, Kütahya- Eskişehir Muharebeleri, Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra İzmir'in de kaderini derinden etkileyecek en önemli mücadele yaşanmıştır. O mücadele 26 Ağustos 1922'de başlatılan Büyük Taarruz'dur. Türk ordusu 26 Ağustos'tan itibaren başlayan mücadelede Yunan ordusunu yenmeyi ve dağıtmayı başarmış, 15 gün içinde İzmir sınırlarına ulaşılmıştır. 9 Eylül 1922 yılında İzmir'in işgalden kurtarılması yurttta büyük sevinç yaratmıştı.⁴ Türk basını her ne kadar sansüre uğrasa da tüm bu yaşananlara tanıklık etmişti. Türk gazeteleri her baskılarında gelişmeleri aktarmışlar ve halkın, özgürlük umudunu beslemişlerdir. Bu açıdan basının İzmir'in işgalinden kurtuluşuna kadar geçen süreçte yayınladığı haberler Türk Cumhuriyet Tarihi'nin yazımında önem arz etmektedir.

1. İzmir'in İşgaline Giden Süreç ve İşgal

I. Dünya Savaşı'nda İttifak Devletleri'nin yanında yer alan Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri karşısında büyük bir yenilgiye uğramıştı. Wilson ilkelerinin yayınlanması I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan devletleri barış anlaşmaları imzalamaya yanaştırmıştı. Yenilginin ardından devletin başkentinin Büyük güçlerin kontrolüne geçmesinden korku duyan Osmanlı yöneticileri de Wilson ilkelerinin yayınlanmasının yarattığı havanın da etkisi ile bir mütareke yapmak için uygun ortam aramaya başlamışlardı. Ahmet İzzet Paşa Hükümeti, General Townshend aracılığı ile ateşkes talebinde bulunmuştu. İngiliz Hükümeti, Osmanlı Devleti'nin bu talebine olumlu cevap vermişti. Osmanlı yetkilileri Limni adasının Mondros limanına davet edilmişti. Dönemin Bahriye Nazırı olan Rauf Bey'in başkanlığında oluşturulan heyet Mondros'a gönderilmişti.⁵ 27 Ekim 1918 günü Agamemnon zırhlısında başlayan mütareke görüşmeleri 30 Ekim 1918'de sonlanmış ve Mondros Mütarekesi imza edilmişti. Ateşkes 25 maddeden oluşmaktaydı. Bu maddeler Osmanlı Devleti'nin siyasal varlığını ve halkının haklarını zorlayıcı, baskılayıcı nitelikteydi. I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere, Fransa ve İtalya'nın aralarında yaptıkları gizli antlaşmaların Mondros'un metni ile büyük orandaki uyumluluğu dikkat çekici idi. Ateşkesin

3 Mustafa Kemal Paşa hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Emin Elmacı, *Kurtuluşun Lideri ve Gazetecisi, Mustafa Kemal Atatürk ve Yunus Nadi*, Cumhuriyet Kitapları, İleri Basım Mat., İstanbul, 2021,s.1-181.

4 Kâzım Özalp, *Millî Mücadele 1919-1922*, C.I-II, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2020, s.149-236.

5 Ali Fuat Türkgeldi, *Görüp İşittiklerim*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara,1949, ss.169-170.

askeri sınırlandırmaları sonucunda Osmanlı'nın kendini savunma gücü elinden alınmış, Boğazların denetimi elinden çıkmıştı. İtilaf devletleri, ateşkesin 7. maddesi ile kendi güvenliklerini tehdit edecek bir durum karşısında herhangi bir yeri işgal etme hakkına sahip oluyorlardı. 24. Madde ile de Vilayet-i Sitte'de (Erzurum, Sivas, Van, Elazığ, Diyarbakır, Bitlis) karışıklık olması durumunda söz konusu yerleri işgal etme hakkını elde ediyorlardı.⁶ Bu maddelere göre de ileride Anadolu'nun birçok bölgesi Fransız, İtalyan ve İngiliz güçleri tarafından işgal edilmiştir.

Ermenilerden oluşturulmuş bir Fransız taburu, 11 Aralık 1918'de Dörtiyol'a girmişti. Fransızlar yine aynı şekilde Ermenilerden oluşturulan güçler ile 17 Aralık 1918'de Mersin'e girmiş, Tarsus, Adana'yı işgal etmişlerdi. İngilizler ise 1 Ocak 1919'da Ayıntap'ı, 3 Ocak 1919'da Cerablus'u işgal etmişti. Ardından 24 Mart 1919'da Urfa, 22 Şubat 1919'da Maraş'ı işgal etmişlerdi.⁷ İtalyanlar ise Antalya çevresini işgal etmiş, Konya'ya doğru işgallerini genişletmişti.⁸ Böylece İtilaf güçleri masa başındaki paylaşımlarını hayata geçirme imkânını bulmuşlardı. Bu güçler aynı zamanda Rum ve Ermenilerin Osmanlı aleyhindeki faaliyetlerine de destek veriyorlardı. İşgal edilen bölgenin halkına zulüm ve baskı yapılıyordu. İngiliz, Fransız ve İtalyanlar arasında 21 Nisan 1917'de yapılan St. Jean de Maurienne Antlaşması ile Antalya, Mersin, Aydın, İzmir, Konya İtalyanlara verilmişti. Fakat gizli antlaşmalarla İtalyanlara Anadolu'dan verilen bu payda sonradan önemli bir değişiklik olmuştu. İtalyanların Doğu Akdeniz'de güçlenmesinden kaygı duyan İngilizler, 18 Ocak 1919'da toplanan Paris Konferansı'nda ağız değiştirmişlerdi. İngiliz Başbakanı Lloyd George, İtalyanlara Batı Anadolu'yu vermeye yanaşmıyordu artık. Paris'te toplanan konferansta Megali İdea'nın en ateşli savunucularından olan Yunan Başbakan Venizelos, İzmir'e sahip olmak için bir çok iddia ortaya atmıştı. Bu iddialar tarihsel ve etnik temelli idi. Diğer taraftan İtalyanlar da İzmir ve Batı Anadolu'ya hâkim olmak için konferansta çok çaba harcamışlardı. İtalyanların protestolarına rağmen 30 Mart 1919'da İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesi kararlaştırılmıştı.

“Venizelos, Paris Barış Konferansı'ndaki toprak iddialarına en büyük desteği dostu olan İngiltere Başbakanı Lloyd George'dan gördü. İngiltere Başbakanı Lloyd George bir taraftan tam bir Yunan ve Venizelos hayranıyken diğer taraftan tam bir Türk düşmanıydı. Yunanlılara olan sevgisini ve Türklere olan nefretini birçok kez konuşmalarında ifade etmişti. Lloyd George, Venizelos'un Batı Anadolu'daki toprak isteklerini desteklerken ne coğrafi ne de tarihi ne de etnografik doğruları dikkate aldı.

6 Resul Yavuz, “Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan Sevr Barış Antlaşması'na Giden Süreçte Türk Diplomasisi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi*, İzmir 2016, ss.127-242.

7 *Türk İstiklâl Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yay., Genel Kurmay Basımevi, 1999, Ankara, s..91,92, 105,106,144,217.

8 Mevlüt Çelebi, “Millî Mücadele'de İtalyan İşgalleri”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.IX, S.26,Mart 1993, s.395-398.

İngiliz devlet adamlarının ve Anadolu'da görev yapan askeri yetkililerinin uyarılarına ilgisiz kaldı ve Yunanistan'ı her ne pahasına olursa olsun sonuna kadar destekledi. Lloyd George, Yunanlılara sevgisi ve Türklere nefretinin dışında Batı Anadolu bölgesinin Yunanistan'a verilmesini ve Doğu Akdeniz bölgesinde Yunanistan'ın güçlendirilmesini İngiltere'nin Doğu Akdeniz'deki çıkarları için gerekli görmekteydi. Yunanistan, savaş sonrası yıkılan Osmanlı Devleti'nin yerine Doğu Akdeniz'de doğacak güç boşluğunu dolduracak; İngiltere'ye topraklarında hava ve deniz üsleri sağlayacak ve Hindistan'a giden Kral Yolu üzerinde İngiltere adına polislik görevinde bulunacaktı".⁹

Yunanlılar, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İzmir'de bir takım faaliyetlere girişmişlerdi. Batı Anadolu'ya başka yerlerden gelen Rumlar yerleştirilmiş, bölgeye askeri malzeme getirilmişti. Yunanlılar, Paris Konferansı'nda öne sürdükleri nüfus tezlerini güçlendirmek için bölgeye Rum göçmen getirmişlerdi. Bu arada İzmir'in işgal edileceğine dair söylentiler etrafta dolaşıyordu. Bu söylentiler karşısında müdafaa- i hukuk cemiyetleri kurulmaktaydı. İzmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti de böyle bir ortamda meydana getirilmişti. İzmir Valisi Nurettin Paşa da bu tür teşekküllere ve bu yöndeki çalışmalara destek vermekteydi. Ancak Nurettin Paşa'nın görevden alınarak İzzet Paşa'nın vali olarak atanması durumun değişmesine sebep oldu. Ali Nadir Paşa da 17. Kolordu Komutanı olarak atanmıştı. İzmir'de önemli mevkilerde bulunan bu isimler, bölgedeki olası işgaller karşısında verilebilecek tepkileri zayıflatacak karakterde idiler.¹⁰ 1919 yılının Nisan ayının son günlerinde İzmir'e heyet-i nasiha gelmiş, Osmanlı padişahı Vahdettin ise İzmir'in işgal edilemeyeceği konusunda güvence vermişti.

12 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri, Yunanistan'a İzmir'i işgal etme serbestliğini verdiler. İzmir basını İzmir'in işgal edileceğinden haberdar olmuştu. Müsavat, Hukuk-u Beşer, Ahenk gazetelerinde sert eleştiriler yapılmış, Türklerin Yunan egemenliğinde yaşamasının mümkün olmadığına, İzmir'in Yunanistan'a verilmesinin Wilson prensipleri ile uyuşmadığına dikkat çekilmişti.¹¹ İzmir limanında müttefik devletlerin güçleri de yerlerini almışlardı. İzmir Rumları ise işgalden 2 gün önce öğrenmişlerdi. İzmir'in işgal haberini öğrenen Türkler ise İzmir Sultanisi'nde toplanmışlardı. Burada bir bildiri hazırlanmıştı. Bu bildiriye göre hareket eden Türkler işgalden bir gün önce 14 Mayıs 1919'da Maşatlık'ta bir miting yapıldı ve İzmir işgal kararı protesto edildi.¹²

15 Mayıs 1919 günü sabah erken saatlerde Yunan askerleri İzmir'de Punta ve Kramer Oteli önünden karaya çıktılar. Kentte yaşayan Rumlar, sevinç

9 Hasan Demirhan, "Yunanistan'ın İzmir'i İşgalinde İngiltere'nin Rolü", *Gaziantep Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, C.18, S.4, s. 1532

10 Temuçin Faik Ertan, Necdet Aysal, Alper Bakacak, Hasan Dinçer, Kadri Unat, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2011, s.83.

11 Zeki Arıkan, "İşgal Dönemi İzmir Basını", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.5, S.13, 1988, ss.150-153.

12 Oktay Gökdemir, "İzmir'e Doğru Gazetesi, Mustafa Necati ve Vasıf Çınar", *İzmir'e Doğru*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı Dizisi:64, Mono Matbaası, 2010.s.7.

gösterileri ile bu askerleri karşıladılar. Rum din adamları tarafından takdis edilerek karaya çıkan Yunan askerleri, bir süre sonra kışlalarında savunmasız bir şekilde bekleyen ve direniş göstermeyen Türk askerlerine onur kırıcı hareketlerde bulunacaklardı. Zira İstanbul Hükümeti, kolorduya işgale karşı konulmaması gerektiğini emretmişti. İngiliz Amiral Calthrope, Ali Nadir Paşa'ya 14 Mayıs 1919'da verdiği notada İzmir'in Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesi gereğince Müttefik Devletlerin kararıyla Yunan kıtaatı tarafından 15 Mayıs'ta işgal edileceği bildirilmişti. Ancak İzmir'de Mondros'un 7. maddesini uygulayabilecek bir durum yoktu. İşgal haksız temellere dayandırılmıştı. Ali Nadir Paşa'ya verilen notada işgal sırasında kentte direnişin olmaması, sükûnetin sağlanması isteniyordu. Aksi durumda kentte feci durumların yaşanacağına dikkat çekiliyordu. Yani Türkler direnirse bedelini kan ile ödeyecekti. Türkler teslim olmaya davet ediliyordu. Yunan askerlerinin kentte yürüyüşü sırasında Yunan taburunun bayraktarına kurşun sıkılmış ve orada öldürülmüştü. Hasan Tahsin'in attığı ilk kurşundan sonra kentte büyük bir kargaşa yaşanmıştı. Yunan askerleri etrafta bulunan Türklere ateş ederek karşılık vermişti. Daha sonra Yunan askerleri Sarı Kışla'ya yayılım ateşi açtılar. Herhangi bir direnişle karşılaşmayan Yunan askerleri çevreye yayılarak etraftaki çok sayıda Türk'ü öldürdüler. Türk subay ve memurları, şiddet ve hakarete maruz kalmıştı. Bu şiddet eylemleri sadece Yunan askerleri tarafından değil kentte yaşayan bazı Rumlar tarafından da yapıldı. Kanlı bir biçimde gerçekleşen işgal hareketine karşı protestolar yapıldı. Osmanlı Hükümeti İzmir'in işgaline karşı tepkiyi İstanbul'daki Müttefik devletlerin temsilcilerine protesto notası vermek suretiyle yaptı. İzmir ve çevresinden, Osmanlı Hükümeti'ne çekilen protestolarda da yapılan zulme dikkat çekildi. Yunanlıların işgal sırasında yaptıkları zulüm hem ülke içinde hem de ülke dışında ses getirdi. Fakat müttefik devletler İzmir'in işgalinde yaşanan facialar karşısında bir tepki vermediler. Kasım 1919'da Yunanlılar, Küçük Asya Ordusu Komutanlığını oluşturdular. İzmir ile başlayan işgal hareketi Anadolu'nun içlerine kadar ilerledi. İşgal süresince gerek Yunan askerleri gerekse yerli Rum halkının bazıları tarafından Türk halkına zulüm yapıldı.¹³

2. İzmir'in Kurtuluşuna Giden Süreç

15 Mayıs 1919'da Yunan askeri güçlerinin İzmir'i işgal etmesinin ardından işgal alanı genişlemiş, özellikle İngiliz Başbakanı Lloyd George'dan güç alan Yunan ordusu hem Trakya'da hem de Batı Anadolu'da geniş bir alana hâkim olmuştu. İzmir'in işgalinden bir gün sonra Mustafa Kemal Paşa, 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a doğru yola çıkmıştı. Mustafa Kemal Paşa'nın amacı Anadolu'ya geçmek ve burada askeri ve mülki makamlarla irtibata geçip bağımsızlık savaşı başlatmak için gerekli koşulları yaratmaktı. Havza,

13 Ayrıntılı bilgi için bkz. Bilge Umar, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974, s.85-241. Günver Güneş, "İzmir'in İşgali ve Aydın'daki Yankıları", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2007, S.9, ss.23-55.

Amasya Genelgelerini yayınlayan Mustafa Kemal Paşa, Erzurum ve Sivas'ta düzenlediği kongrelerle Türk Bağımsızlık Savaşı için gerekli olan örgütlemeyi yapmıştı. Kazım Karabekir, Doğu Cephesi'nde Ermeni çetelerine karşı büyük darbe indirirken yurdun birçok bölgesinde işgallere karşı milli direniş örgütleri kurulmuş, Kuva-yı Milliye de işgalcilere karşı milis bir mücadele vermeye başlamıştı. Müttefiklerin mali ve askeri yardımları ile donatılmış olan Yunan ordusunun Anadolu'dan çıkarılmasının düzenli bir orduyla verilecek milli bir savaşla mümkün olacağına inanan Mustafa Kemal Paşa, 23 Nisan 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının hemen ardından düzenli orduyu kurmuş, savaş için gerekli yasal düzenlemeleri meclisten geçirmişti. Mustafa Kemal Paşa, Batı Anadolu'da Yunanlılara indirilecek darbe ile tüm Anadolu'nun kurtulacağına inanmaktaydı. Diğer taraftan Yunan ordusu, Ankara'ya yürümek, Sevr'i uygulamak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni dağıtmak için 6 Ocak 1921 günü İnönü önlerinden iki koldan saldırıya geçmişti. Çerkez Ethem isyanı ile eş zamanlı olan bu saldırı, Türk ordusu tarafından karşılanmış, İsmet Paşa'nın askeri yeteneği ve Türk askerlerinin üstün direnişi sayesinde Yunanlıların Eskişehir istikametindeki ilerleyişi durdurulmuştu. Bu askeri başarı birçok diplomatik kazançlara vesile olmuştu. Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması, Afganistan ile bir dostluk antlaşması imzalanmıştı. İtilaf güçleri ise yeni durumu müzakere etmek üzere Londra'da bir konferans tertiplemiş, Ankara Hükümeti'ni de bu konferansa çağırmışlardı. Bu saldırıdan umduğu sonucu bulamayan Yunan ordusu tekrar harekete geçerek 23 Mart 1921'de saldırıya geçmişti. Amaç Afyon, Eskişehir'i ele geçirmek ve Sevr'i Türklere bu yolla kabul ettirmek idi. Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa bu saldırıya karşı verilen mücadeleyi de başarı ile yönetmiş, II. İnönü Savaşı, Türk ordusunun askeri, Ankara Hükümeti'nin siyasi bir başarısı ile neticelenmişti.¹⁴ Ancak Türk ordusu 10 Temmuz 1921 ile 24 Temmuz 1921 tarihleri arasındaki Kütahya- Eskişehir Muharebeleri'nde Yunan ordusuna karşı yenilmiş, Türk ordusu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmek zorunda kalmıştı. Yunan ordusunun imkânları Türk ordusuna göre üst seviyede idi. Türk ordusu sınırlı kaynaklara sahipti. Türk ordusunda firar durumları yaşanmaktaydı. Ordunun güç toplayabilmesi, Yunanlıların askerlerinin hareket üssünden uzaklaştırılması için bu çekiliş gerekli görüldü. Geri çekilme Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde önemli tartışmaların yaşanmasına sebep olmuştu. 5 Ağustos'ta Mustafa Kemal TBMM'de Başkumandan seçilmiş, Tekâlif-i Milliye emirleri çıkartılarak savaşa daha hazır hale gelmek için çalışmalar yapılmıştı.¹⁵

Türklerin mukavemet gücünün bittiğine inanan Yunan ordusu, Türklere son darbeyi indirmek için 23 Ağustos'ta Türk ordusunun sol kanadından saldırıya geçtiler. 23 Ağustos 1921'de başlayan Yunan saldırısına karşı Türk ordusu büyük bir direniş göstererek önemli bir başarı elde etti. 13 Eylül'e kadar devam eden çarpışmalar Türk zaferi ile sonuçlandı. Bu zaferin ardından Türkleri yenmenin

14 Sabahattin Selek, *Anadolu İhtilâli*, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1968, s.233

15 Celâl Erikan, *Kurtuluş Savaşı Tarihi*, Haz. Rıdvan Akın, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2008, s.215-239.

o kadar kolay olmadığını anlayan büyük güçlerden Fransa, Türklerle anlaşma yoluna girdi. 20 Ekim 1921 yılında Ankara Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile Fransa, Anadolu'yu boşaltmaya başladı ve TBMM'nin siyasi gücünü tanımış oldu. Fransa'nın Ankara Hükümeti ile anlaşması İngilizleri memnun etmedi.¹⁶ İtalyanlar da Anadolu'yu boşaltmakta idi. İtalyanlar, İzmir ve Batı Anadolu'nun kendisine verilmeyip, Yunanistan'a verilmesine çok bozulmuşlardı. Artık bu tarihlerde müttefiklerin birliği sarsılmıştı. Yunan ordusu ise bu savaştan sonra oldukça yorgundu. Uzun süredir silahaltında olan Yunan askerleri savaşmak istemiyordu. Diğer taraftan da Yunanistan'da Kral taraftarları ile Venizelos taraftarları arasında çekişme yaşanmaktaydı. Yunanistan'da mali sıkıntılar yaşanmaktaydı. Fransızlar ve İtalyanlar artık Yunanlılara yardım etmemektedir. Yunanistan İngiltere'de Lloyd George Hükümeti'nden destek almaktaydı. İngiliz parlamentosunda Lloyd George'un Anadolu politikası eleştirilmekte ve Yakın Doğu'da barışın tesis edilmesi arzulanmaktaydı. Bu nedenle Türk & Yunan savaşına son verilmesi gerekiyordu. Yunan ordusu da Sakarya savaşının ardından herhangi bir taarruza girişmemişti. Türk ordusunun da taarruz gücünden yoksun olduklarını düşünmekteydiler. Aslında Sakarya Savaşı'ndan sonra Türk ordusunun eksiklikleri tamamlanmaya çalışılmakta ve cepheye askeri mühimmat taşınmaktaydı. Yunanlılar, bu süreçte müttefiklerden bir barış konferansı için davet beklemekteydiler. 1922 yılının Eylül ayında Anadolu'nun durumunu görüşmek üzere Venedik'te bir konferansın düzenleneceği Yunan, Türk ve yabancı basın meşgul etmekteydi. Fakat bir türlü Büyük devletlerden barış için bir davet gelmiyordu. Yunanlılar, Büyük devletlerin kendilerini oyaladıklarını düşünmeye başlamışlardı. Yunanlılar, Büyük devletlere baskı yapmak, Türkleri barışa zorlamak için bir hamle yaptılar ve Anadolu'daki askerlerinin büyük bir kısmını Trakya'ya yığarak, İstanbul'a baskı yapmaya çalıştılar. Yunan Hükümeti, İstanbul'a girmek için müttefiklerden 31 Temmuz 1922'de izin istediler. Ancak Müttefik Devletler buna razı gelmeyerek Yunanistan'a nota verdiler. Trakya'ya asker yığmanın bedelini Yunanlılar daha sonra pahalıya ödeyeceklerdi.¹⁷

Türk ordusu ile savaşmayı göze alamayan Yunanlılar, İzmir ve çevresinde muhtariyet ilan ederek, 30 Temmuz 1922'de Anadolu'da sözde bir İyonya devleti kurdular. Müttefik devletler ve TBMM bu devleti tanımadı. Bu yeni devlet Yunanlıların Anadolu'daki son kozları olacaktı. Bu proje tam uygulanmadan Türk ordusu 26 Ağustos'ta Afyon'dan büyük bir taarruza geçecekti. Taarruz planı büyük bir gizlilik içinde yapılmıştı. Düşmanı şaşırtmak için Türk askerleri Büyük Taarruz öncesinde 18 ile 19 Ağustos 1922'de

16 Yahya Akyüz, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoju 1919-1922*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, ss.207-209.

17 Tercüman-ı Hakikat, 18 Ağustos, 1922-22 Ağustos 1922, s.1., Akşam, 8 Ağustos 1922, s.2., Abdurrahman Bozkurt, "Yunanistan'ın İstanbul'u İşgal Planı (1922)" *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.18, 2010, s.133-150.

Menderes'te Ortakçı Baskını'nı yapmıştı.¹⁸Türk güçleri 24 Ağustos 1922'de de Runköy baskınına düzenlemişti.¹⁹ Hâkimiyet-i Milliye gazetesi ise taarruzdan önce Mustafa Kemal'in Ankara'da bir çay ziyafeti vereceğini yazmıştı.²⁰

Büyük Taarruz'un başladığına dair haberi Hâkimiyet-i Milliye gazetesi 27 Ağustos'ta ilan etti. Türk ordusunun 26 Ağustos'tan beri düşmanla her cepheden çarpışmaya başladığı yazılmaktaydı.²¹ Rauf Bey, taarruzun başladığını TBMM'de yaptığı şu sözleri ile açıklamıştı ve bu beyanname dönemin gazetelerinde yayınlanmıştı:

*"Bu sabahtan itibaren Garp Cephesinde muharebe başlamıştır. Kahraman ordularımız namus ve istiklâli vatani kurtarmaktan ibaret olan ulvî vazifeyi ifa için tevfikâtı süphaniyeye istinaden tek mil cephede canî ve müsteveli düşmanla çarpışmaktadır. Hadise bu sabah Büyük Millet Meclisi'ne arz edilmiş ve Meclis Heyeti Umumiyesi âmâlî milletten mülhem olarak ordularımızın muzafferiyetini Cenabı Hayrûnnasrından niyaz eylemiştir. Cidali millinin bidayetinden beri zaferi katinin istihsali için maddî, manevî bütün kuvvetlerini ibzal eyleyen fedakâr milletimiz için mukadder olan mesut günler inşallah artık yaklaşmıştır"*²²

Mustafa Kemal Paşa ise taarruzun başladığına dair şu açıklamayı yapmıştı:

*"İki gündür bilâinkita devam eden muharebat neticesinde düşmanın Afyonkarahisar'ı mevazî iskat ve Afyonkarahisar'ımız istirdad olunmuştur. Üsera, ağır ve hafif top, mühimmat ve her nevi malzemeden ganim çoktur. Düşmanın mütaaddit mevaziininin her biri birkaç hattan mürekkebe olduğundan kıtaatımız birçok müstahkem hatları mütaakiben iskat mecburiyetinde bulunmuştur. İstihzaratımız her nevi vesaiti fenniye ve mevânî ferî'ye ile teşhiz ve takviye edilen düşman mevaziininin bazen bir saatten az bir zaman zarfında iskatını temin ettiği gibi asker ve zabitanımızın müsellemi cihan olan havariki besalet ve secaati bu defa dahi tezahür ve teyyüt etmiştir. Kumandanlarımızın sevk ve idarede düşman kumanda heyetine faikiyeti bâriz bir surette mütecellidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının müstesna kıymet ve kabiliyeti sebebiyle Meclisi Aliyi tebrik ederim"*²³

Türklerin taarruza geçtiği haberi hem Yunanistan'da hem de Büyük Devletlerde bomba etkisi yarattı. Eylül ayında bir barış konferansı tertiplemeyi düşünen Büyük Devletler, büyük bir şaşkınlık yaşadılar ve bu düşüncelerini bir kenara bırakıp başlayan bu yeni durumun neticesini görmeyi beklediler.²⁴ Türk taarruzu çok şiddetli bir biçimde gerçekleşti.²⁵ 28 Ağustos günü çıkan

18 *Peyam-ı Sabah*, 24 Ağustos 1922, s.1.

19 *Vakit*, 26 Ağustos 1922,s.1.

20 *Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Ağustos 1922,s.1.

21 *Hâkimiyet-i Milliye*, 27 Ağustos 1922,s.1.

22 *TBMM Zabıt Ceridesi*, 28.08.1338, D.I, C.22, 92. İçtima, s.369.

23 *TBMM Zabıt Ceridesi*, 28.08.1338, D.I, C.22, 92. İçtima, s.368.

24 *Vakit*, 29 Ağustos 1922, s.1.

25 Ayrıntılı bilgi için bkz. İsmet Görgülü, *Büyük Taarruz*, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1992, s.1-137.

gazeteler Afyon'daki çarpışmaların çok şiddetli olduğu ve Türk askerlerinin büyük yararlılıklar gösterdiğini yayınlamışlardı.²⁶ 28 Ağustos günü yayınlanan gazeteler Afyonkarahisar'ın Türklerin eline geçtiğini yazmışlardı.

*“Türk Büyük Taarruzu, Gemlik Körfezi'nden Büyük Menderes ırmağı ağzına kadar hemen 650 kilometrelik bir cephede başladı. Bu muharebelerin eksenini ve çekirdeğini Afyonkarahisar, Altıntaş, Dumlupınar arasında oluşan Başkomutan Meydan Muharebesi'dir. Başkomutan 1 Eylül 1922'de. “Büyük ve Asil Türk Milleti”ne yayımladığı zafer bildirisinde “Batı Cephesi'nde 26 Ağustos 1922'den beri devam eden harekâtımız, Afyonkarahisar, Altıntaş, Dumlupınar arasında büyük bir meydan savaşı halinde 5 gün, 5 gece sürdü” deyişiyle meydan savaşının yerini ve süresini bilimsel ve mantiki olarak belirlemişti”.*²⁷

Taarruz süresince Türk ordusunun morali çok yüksekti ve Yunanlılardan çok ganimet elde edilmişti. Bunun aksine Yunan ordusunun maneviyatı oldukça kötüydü. Yunan askerleri buldukları bölgeden düzensiz bir biçimde çekilmiş, firar etmişlerdi.²⁸ Yunan askerleri geri çekilirken geçtikleri yerleri yakmış, Türk halkına zulüm yapmışlardı.²⁹ 31 Ağustos'ta Başkomutanlık Meydan Muharebesi'ni bitiren Türk birlikleri bölgeyi taramaya ve kendilerine çekidüzen vermeye başladılar. Üçüncü Kolordu Kütahya'ya, Birinci Kolordu Uşak doğrultusunda düşmanı takibe başladılar. Yunanlıların Trakya, kuzeybatı Anadolu ve Yunanistan'dan taşıyacakları birliklerin İzmir'e yakın bir bölgede yerleşmemeleri için İsmet Paşa, Türk birliklerini İzmir'e ilerlemelerini emretmişti.³⁰ Mustafa Kemal Paşa'nın “Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir! İleri!³¹ emri ile Türk ordusuna yeni bir hedef belirlemişti. Yunan askerleri düzensiz bir biçimde İzmir'e doğru kaçmışlardı.³²

Türk ordusu 30 Ağustos 1922'de Banaz, Gediz ve Kütahya'yı ele geçirmişti.³³ Vakit gazetesi Eskişehir, Kütahya, Dumlupınar ve Uşak'ın Türk ordusu tarafından geri alındığı haberini yayınlamıştı. Türk askerleri Yunanlılara büyük yenilgiler yaşatmaktaydı.³⁴

26 *Hâkimiyet-i Milliye*, 28 Ağustos 1922, s.1.

27 *Erikan*, ss.353,354.

28 *Peyam-ı Sabah*, 31 Ağustos 1922, s.1.

29 *Hâkimiyet-i Milliye*, 30 Ağustos 1922, s.1.

30 *Erikan, a.g.e.*, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 1991, C.I, s.279.

31 *Hâkimiyet-i Milliye*, 2 Eylül 1922, s.1.

32 *Vakit*, 2 Eylül 1922, s.1.

33 *Peyam-ı Sabah*, 3 Eylül 1922, s.1., *Babalık*, 1 Eylül 1922, s.1.

34 *Vakit*, 1 Eylül 1922, s.1.

3. Türk Ordusunun İzmir'i İşgalden Kurtarma Süreci ve Türk Basınındaki Yansımaları

26 Ağustos 1922'ta Yunan ordusuna karşı Afyon'dan başlatılan Türk taarruzu kısa sürede önemli sonuçlar doğurmuştu. İşgal altında bulunan Anadolu kentleri, bir bir Yunan işgalinden kurtarılmakta idi. Dönemin Türk basını cepheden gelen tüm haberleri ve Yunanistan'da yaşanan gelişmeleri okuyucularına aktarmaktaydı. Türk halkı dönemin gazeteleri aracılığı ile Anadolu'daki savaşın akıbetini öğrenmekteydi. Gazetede 26 Ağustos'tan itibaren Türklerin kazandığı başarılar, halka aktarılırken halkın milli mücadeleye olan bağlılığı ve güveni arttırılmaktaydı. 26, 27 Ağustos yani iki gün zarfında Yunanlıların Karahisar'ın güneyinde 50 ve doğusundan 30 kilometre boyunca uzayan alanda müstahkem cepheleri düşürülmüştü. Yenilgiye uğratılan düşman ordusu 30 Ağustos'a kadar Aslıhanlar civarında çevrelendi. 30 Ağustosta'ki muharebede düşmanın asıl kuvvetleri imha edildi ve çok sayıda esir alındı. General Trikupis de alınan esiler arasındaydı. Mustafa Kemal Paşa'ya göre tasavvur edilen sonuç beş gün içinde alınmıştı.³⁵

31 Ağustos 1922 yılında Batı Cephesi Komutanlığı Karargâhı Dumlupınar'a gelmişti. 31 Ağustos'ta Türk keşif uçaklarının raporlarına göre; Yunan birlikleri Dumlupınar'da tutunamamış ve Uşak istikametine çekilmişlerdi.³⁶ Yunan ordusunun toparlanmasına fırsat vermeden takip harekâtına geçmesi emri verilmişti. Yunan ordusunun takviye almadan, savunma durumuna geçmeden Türk ordusunun İzmir'e varması hedef tutulmuştu.³⁷ Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin 2 Eylül 1922 günü nüshasında Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın

1 Eylül 1922-Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi

- 35 Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk, 1920-1927*, C.II, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 2001, 674.-675
- 36 Kemal Niş, Reşat Söker, *Türk İstiklâl Harbi II. Cilt, Batı Cephesi 6. Kısım, Kitap 3, Büyük Taarruz'da Takip Harekâtı*, (31 Ağustos - 18 Eylül 1922, Genel Kurmay Yay., Ankara 1969, s.3.
- 37 Kemal Niş, *Türk İstiklâl Harbi Büyük Taarruz*, 1-31 Ağustos 1922, C.II, 6. Kısım, 2. Kitap, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1968, s.276

ordu ve millete hitaben beyannamesi neşredilmişti. Beyannamede “Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz’dir İleri!” emri yer almıştı. Buna göre; Türk askerleri takip harekâtına başlamıştı. Bu takip harekâtında da önemli başarılar kazanılmaya başlanmıştı. Yunan askerleri geri çekilmekteydi. Dönemin gazeteleri düşmanın Murad Dağlarına atıldığını, Türk süvarilerinin takip hareketi sonucunda Uşak Gedos Şosesine atmaya çalıştığını yazmaktaydı.³⁸

Türklerin başarıları ile gelinen son noktada Yunan tarafının moral ve motivasyonu düşmekte, ülkede siyasal ve mali sıkıntılar görülmekteydi. Kralcılar ve karşıtları arasında siyasal çekişmeler yaşanmaktaydı. Yunanistan’da bir kesim, davanın silah yoluyla kazanılmayacağına inanmaktaydı. Artık savaş hem halkı hem de Yunan askerlerini yormuştu.³⁹ Gazeteler Yunan tarafının maneviyatının düşüklüğünden bahsederken Anadolu’da kazanılan askeri zaferlerin halkta neşe uyandırdığı yazılmaktaydı. Türk askerleri zafer kazandıkça halkın hem TBMM’ye hem de orduya olan inancı artmaktaydı. Günden güne önemli başarılar elde eden Türk askerleri ileri harekâtına devam ederek Kütahya, Gördes, Banaz havalisine varmış, düşmanın önemli ölçüde askeri mühimmatı ele geçirilmişti.⁴⁰

3 Eylül 1922 günü yayınlanan gazeteler ise Eskişehir ve Uşak’ın Türk askerleri tarafından düşman işgalinden kurtarıldığı haberi yayınlanmıştı.⁴¹ Hakimiyet-i Milliye gazetesinde bu kazanılardan sonra düşmanın geri çekilirken de aynı akıbetle karşılaşacağı belirtilmişti. Eskişehir ve Uşak’ın alınması halk arasında büyük bir sevinç yaratmıştı. Ankara’da zafer şenlikleri yapılmış ve mecliste büyük bir sevinç yaşanmıştı.⁴²

Akşam gazetesi Türk ordusunun Kütahya, Gediz, Uşak, Eskişehir ve Bilecik’e girdiğini bildirmekteydi. Yunanlıların üç fırkasının Uşak’ın doğusundaki muharebelerde tamamıyla kaybolduğu bu muharebede Yunanlıların güney ordularının yüzde sekseninin kaybedildiğini açıklamıştı. Kocaeli grubu ile kuzey grubu düşmanı bozguna uğratmış ve takip etmişti. Yunanlılar, bozgun sırasında Bursa-Uşak hattında tutunmayı tasavvur etmekteydi. Fakat bunda da başarılı olamamışlardı. Bunun üzerine Bursa-Alaşehir hattına tutunmak isteyen Yunanlılar bunun da mümkün olmadığını anlamışlardı. Harbin artık bir imha harbi haline dönüştüğü, Yunan askerlerinin dağlık bölgeye dağıldıkları dönemin gazetelerinde yazılıp çizilmekteydi.⁴³

38 *Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Eylül 1922, s.1.

39 *Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Eylül 1922, s.2.

40 *A.g.e.*

41 *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Eylül 1922, s.1, *TBMM ZC.*, 2 Eylül 1922, D.I, C.22, 95. İçtima, s.466, 467., Uşak’ta ki milli direniş konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Karayaman, *Uşak’ta Kuvâ-yı Milliye*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2021.

42 *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Eylül 1922, s.1.

43 *Akşam*, 3 Eylül 1922, s.1., *Vakit*, 3 Eylül 1922, s.1, *Anadolu’da Yeniğün*, 3 Eylül 1922, s.1.

سلسله حریدت ۱۰۰۰

ترجمان حقیقت

تاریخ انتشار: ۱۰ شهریور ۱۳۰۱

روزنامه: ۱۰ شهریور ۱۳۰۱

شماره: ۱۰

قیمت: ۱۰۰۰

محل انتشار: تهران

تأسیس: ۱۳۰۱

مدیر: ...

محرران: ...

چاپخانه: ...

توزیع: ...

... (بسیار دیگر اطلاعات در این بخش)

عشاق (ده دشمنی تپه‌له بن قهرمان قطعاقر تعرضلر منه کمال صوانته دوام ایشلر

آدمه قهرمانی سانه پاتا سوره

آقویک فاتحعلری

آقیرمه ایرا بریلر

ایندیك اشغالی

معظنی کال پاتا

ایته کول (ایته) نیک استردادی

صوبک دقیقه: کیرمی شیرزایلرله کره‌لر حربه

ملی اردو، دون ساعت اونز رده (بروسه) بی استردادی

مدانیه ده تقیله کیلری بکلر بور

پیشدارلر من (الاشهر) ده - بردشمن فرقه‌سی نهمز بریدیکری ایراولدی

... (بسیار دیگر متن‌ها در این بخش)

Tercüman-ı Hakikat, 4 Eylül 1922

Vakit Gazetesi, 5 Eylül 1922

Dönemin gazeteleri, Başkumandan Mustafa Paşa'nın kazanılan zaferlerin ardından ordu ve millet için yazdığı beyannamelere yer vermişlerdi. 4 Eylül 1922'de Babalık gazetesi Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın millet için yazdığı beyannameye şu şekilde yer vermişti:

“Büyük asil Türk Milleti! Garp cephesinde 26 Ağustos 38'den beri başlayan harekât-ı taarruziyemiz Afyonkarahisar, Altıntaş, Dumlupınar arasında büyük bir meydan muharebesi halinde beş gün beş gece devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının şecaati, şiddeti, sürati tevfiyat-ı Süphaneye vesile-i tecelli oldu. Zalim ve mağrur düşman ordusunun anâsırı asliyesi akıllara dehşet verecek katiyetle imha edildi. Teşkilat ve teçhizat gibi ananat ve muzafferiyatı ve ismi münhasıran milletimizin şuurundan ve ezeli ve ebedi olan imanından vücud bulan ordularımızı fedakarlıklara layık olarak size takdim ediyorum. En büyük kumandanından en genç neferine kadar ordularımızda hâkim olan fikir milletin gösterdiği vazife uğrunda şehit olmaktadır. Bunu muharebe meydanında yakından müşahade ederek büyük milletime haber veriyorum. Milletimizin bünyesindeki kudret ve mefkûreyi üç buçuk sene evvel rüfeka-yı mesaim ile ifade etmekten başlayarak, tahammülsüz müşkülât içinde devam eden müşahadatımızın netayici tezahür ediyor. Milletten rey ve idaresine istinad eden her işin neticesi için hayır ve saadet olduğu sabittir. Milletimizin istikbali emindir ve nusret-i me'vudeyi ordularımızın istihsal etmesi muhakkaktır”

Ordu için yayımlanan beyanname ise şöyleydi:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları! Afyonkarahisar Dumlupınar Büyük Meydan Muharebesi'nde zalim ve mağrur bir ordunun anasır-ı asliyesini inanılmayacak kadar az zamanda imha eden bu büyük ve necib milletimizin fedakarlıklarına layık

olduğumuzu ispat ediyorsunuz. Sahibimiz olan büyük Türk Milleti istikbalinden emin olmaya haklıdır. Muharebe meydanındaki maharet ve fedakârlıklarınızı yakından müşahede ve takip ediyordum. Milletimizin hakkınızdaki takdiratına dalalet etmek vazifemi mütevaliyen ve mütemadiyen ifa edeceğim. Başkumandanlığa, teklifatta bulunulmasını cephe kumandanlığına emrettim. Bütün arkadaşlarımın Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri verileceğini nazar-ı dikkate alarak ilerlemesini ve herkesin kuva-yı akliesini ve menabi-i celâdet ve hamiyetini müsabaka ile ibzale devam eylesini talep ederim. Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Baş Kumandan Mustafa Kemal" 44 .

Mustafa Kemal'in gösterdiği hedef doğrultusunda Türk askerleri düşmanı yurttan tamamıyla temizlemek için takip etmeye ve buldukları bölgede etkisiz hale getirmeye çalıştı. Takip hareketının ne şekilde ilerlediğini dönemin basını sık sık yayınladı. Tercüman-ı Hakikat gazetesinin 4 Eylül günü nüshasında Türk başarıları "Uşak'ta düşmanı tepeleyen kahraman kıtaatımız taarruzlarına kemal-i suhuletle devam etmişler" "Tanklarımız düşman siperlerini tarumar etti" başlıkları altında şu şekilde verilmişti:

"Uşak muharebesinde kahraman piyade ve süvarilerimize Afyonkarahisar meydan muharebesinde olduğu gibi tanklarımız ciddi ve müessir bir muavenette bulunmuşlardır. Bu muharebenin en kızgın bir zamanda yedi büyük tankımız meydana çıkmışlar, düşman siperlerine ilerleyerek onları tahribat etmişler, hafif ve ağır topları ile düşmana bir demir ve ateş tufanı yağdırmışlardır. Tanklarımız düşman istihkâmlarındaki tel örgülerini tahrip ve bilhassa gizli bataryalarını tahrip ettikten sonra piyadelerimiz süngü hücumlarına kahraman süvarilerimiz de düşman hattı müstahkemi etrafında vasi bir çevirme hareketine başlamışlardır. Yunan efradı bir müddet daha mukavemet ettikleri takdirde artık kendileri için bir fercaı ? firar kalmayacağını anladıktan sonra var kuvvetleri ile firara başlamışlardır. Alınan ganimetin haddi hesabı yoktur".45

Kazanılan zaferler üzerine birçok mebus da cepheye gitmişti. Mücadele sırasında üst rütbeli Yunan askerleri esir alınmıştı. Yunanlılar Türk askerlerine karşı direnemeyeceğini artık tutunamayacaklarını anlamışlardı. Afyon, Balmahmut, Dumlupınar, Uşak mıntikasında tutunamayan Yunanlılar her yerde mağlup düşmüş, Alaşehir'in batısındaki şiddetli ve kanlı muharebelerde yenilmişlerdi. Tercüman-ı Hakikat gazetesine göre; Uşak'ın doğusunda yapılan savaşta başarı kazanan Türk kıtaatı 1 Eylül'de Uşak'a girdikten sonra takip hareketlerine devam etmişlerdi. Bilhassa Türk süvari kuvvetleri dört nala koşarak Alaşehir doğusunda firari Yunan ordusuna yetişmişler ve şiddetli hücumlar ile düşmanı orada yeni bir muharebeye mecbur etmişlerdi. Türk süvarileri ve arkadan yetişen hafif toplar ile mücehhez atlı piyadeleri, kılıç ve süngü hücumlarına başlamışlar ve şiddetli bir boğuşmadan sonra düşmanı

44 Babalık, 4 Eylül 1922, s.1.

45 Tercüman-ı Hakikat, 4 Eylül 1922, s.1.

tekrar yenmişlerdi.⁴⁶ Yine aynı gazete “İzmir’de ferdai mağlubiyet, şehir akın akın getirilen mecruhlar ile doldu- gazino ve sinemalar hastanehaneye kalb ediliyor- 12. Yunan fırkası kayıp- İzmir’de firariler- hareket-i taarruziyemiz İzmir önünde bile tevkif edilemez” başlığı altında Yunan kayıplarından bahsedilmişti. İzmir’deki durum şu şekilde izah edilmişti:

“27 Ağustos’tan itibaren bütün İzmir Basmahane istasyonundadır. İki saatte bir yaralılarla hıncahınç dolu bir tren geliyor. Bütün hastaneler dolmuştur. Yunan memurları Kordon’da birçok gazino ve sinemaları hastane haline ifrağ ettiler. Ağızdan ağıza dolaşan haberlere göre; Afyon’daki mağlubiyet vahim noktadadır. 4. ve 5. fırkalar çok zayıf vermişlerdir. 12. fırkaya gelince cepheden avdet edenler bu fırkadan hiçbir haber olmadığını söylüyorlar. Son günlerde Trakya’dan mühim kuvvayı imdadiye gelmeye başladı. Vapurlar Punta’ya yanaşmakta ve cepheye giden askerlere Basmane’ye gelen yaralılar gösterilmemektedir. Karantina ile Kokaryalı da yeniden iki hastane tesis edilmektedir. Zulümden kurtulmak ümidine düşen bütün Müslümanlar taarruz haberini meserretle karşılamışlardır. Yunan ordusu maneviyatını tamamıyla kaybetmiştir”.⁴⁷ Görüldüğü üzere bu tarihlerde İzmir’de çok hareketli günler yaşanmaktaydı. İzmir, yaralı ve hayatını kaybeden Yunan askerlerin Yunanistan’a sevkinde önemli bir vazife görmekteydi Aynı zamanda cepheden kaçan askerlerin bulunduğu nokta da İzmir idi. Yine aynı gazete İzmir’de zabitlerin firar eden Yunan askerlerini aradığını yazmaktaydı.⁴⁸

Dönemin gazeteleri Yunan kayıpları hakkında da okuyucularına bilgi vermekteydi. Tercüman-ı Hakikat gazetesine göre; Yunanlılar Dumlupınar’da 12000 zayıf vermişlerdi. Haber şu şekilde yayınlanmıştı: “İzmir’den işar edildiğine göre Yunan ordusu Dumlupınar’da yaptığı mukabil taarruzda mütemerkiz ve kuvvetli bir ateşe maruz kaldığından maktul mecruh 12000 den fazla zayıf vermiştir. Yaralılar Manisa, Menemen ve İzmir’e oradan da Pire ve Selanik’e gönderilmektedir”.⁴⁹

Vakit gazetesi cephedeki son askeri vaziyeti ise şu şekilde açıklamıştı:

“1. Gedos- Simav yolunu tutmak ve Yunan kuvvetlerinin hattı ricatını kesmek için milli ordu tarafından sarf edilen mesai muvaffakiyetle tetevvüc etmiştir. Yunanlıların üç firkalık bir kuvveti burada her taraftan ihata edilmiştir. Bu kuvvetin kâmilen esir edilmesine intizar olunabilir.

2.Gedos’tan ilerleyen süvari kolları cenuba doğru ricat etmeye çalışan düşman safları arasına dehşet saçmaktadır. Yunan kıtaatı tam bir bozgun manzarası irâe etmektedir.

3.Trakya’dan celb edilerek Yunan cenup grubunu takviye etmek üzere İzmir’den alelacele sevk edilen Yunan kıtaatı mahaline vasıl olmazdan evvel Türk kuvvetleri tarafından dağıtılmıştır.

46 Tercüman-ı Hakikat, 4 Eylül 1922, s.1.

47 A.g.e.,s.2

48 Yeni Şark, 5 Eylül 1922, s.1.

49 A.g.e.,s.2

4.Yunan ordusunun artık Anadolu'da bir mukavemet göstermeğe muktedir olamayacağı tahakkuk etmiştir. İzmir alel acele tahliye edilmektedir. Fakat bu tahliye hitam bulmazdan evvel Türk kuvvetlerinin şehre dâhil olacağı ve pek mühim ganaim elde edeceği muhakkak addedilmektedir".⁵⁰

Yunanlılar, yaşanan bu kadar kayıp ve başarısızlıklardan sonra Anadolu'yu tahliye etmek zorunda olduklarını anlamışlardı. Dönemin gazeteleri bu konuya sıklıkla yer vermekteydi. Vakit gazetesi "Yunanlılar hezimetlerinin derecesini anladıklarından devletlere müracaatla Anadolu'da kendilerine verilen vekâleti terk etmek mecburiyetinde bulduklarını tebliğ etmişlerdir. İzmir'in tahliyesine kemal-i faaliyetle devam ediliyor" başlığı ile bu konuda Yunan menşeli haberlere yer vermişti. Buna göre; Yunan Hükümeti askeri vaziyetini İngiltere Hükümeti'ne izah etmek için Londra'daki Yunan maslahatgüzarına emir vermişti. Yunan maslahatgüzarına Yunanistan'ın Asya-yı Suğra'da azınlıkları himaye için düveli müttefike tarafından aldığı vekâleti terk etmek mecburiyetinde bulunduğu da tebliğ edilmesi emredilmişti. Yunan maslahatgüzarı bunların diğer müttefik devletlere de tebliğini İngiltere Hükümeti'nden rica edecekti.⁵¹ Yeni Şark gazetesi Yunanlıların Anadolu'yu tahliyeye karar verdiklerini şu satırlarla okuyucularına aktarmıştı: "Atina hükümetinin Anadolu'nun serian tahliyesine mecburiyet hâsıl olduğunu düveli muazzama mümessillerine tebliğ eylemesi üzerine devletler de İzmir'deki tebaalarının icabı takdirde hukukunu muhafaza etmek ve esnayı tahliyede karışıklık hudusuna mani olmak için İzmir'e sefain-i harbiye göndermişlerdir. Sefain-i mezkûre İzmir'e vasıl olmuştur. Sevgili İzmir, kahraman ordumuzu heyecan ile tarifi gayri mümkün bir tehalük ile bekliyor".⁵²

Dönemin basını 5 Eylül 1922'den itibaren Türk askerlerinin İzmir'e doğru yöneleceğine, düşmanı İzmir'den atacağına dair haberleri sıklıkla yayınlamaktaydı. İleri gazetesi milli ordunun hamleleri karşısında düşman ordusunun tamamen kovulduğunu, Yunan askerlerinin kafile kafile esir edildiğini, Alaşehir ve Bursa cephelelerinde bozguna uğradıklarını yazmıştı. İleri gazetesi, Mudanya ve İzmir limanlarında Yunan vapurlarının çokluğuna dikkat çekmekteydi. Ayrıca gazete Yunanistan'da kanlı ihtilâllerin başlayacağından bahsetmekte ve bundan sonraki Türk resmi tebliğlerinin birer zafernâme şeklinde olacağına dikkat çekmişti.⁵³

Dönemin basını zaferin İzmir'e kadar devam ettiğine işaret ediyordu. Akşam gazetesinin 6 Eylül günü nüshasında bu konuda önemli açıklamalar yapılmıştı. Ödemiş'ten hareket eden 2000 atlıdan oluşan Türk süvarilerinin demiryolu hattını takip ederek İzmir'e yöneldiği, Türk askerlerinin Manisa'ya vardığı, Yunanlıların kaçarken geçtikleri yerleri yağma ettikleri ve yangın çıkardıkları yazılmaktaydı. Yunan askerleri Soma'dan Bergama'ya

50 Vakit, 5 Eylül 1922,s.1.

51 Vakit, 5 Eylül 1922,s.1.

52 Yeni Şark, 5 Eylül 1922,s.1.

53 İleri, 5 Eylül 1922, s.1.

kaçmıştı. Gazete, Türk askerlerinin iki güne kadar İzmir'e gireceğini halka müjdeleniyordu.⁵⁴ Aynı gazetenin 7 Eylül günü nüshasında Türk tayyare filosunun İzmir semalarında dolaştığı bilgisine yer verilmişti. İzmir'deki genel durum ile ilgili yorumlar da yapılmaktaydı. İzmir'deki Yunanlıların telaşlı ve heyecanlı olduğuna dair izlenimlere yer verilmişti. Yeni Şark gazetesinin aynı gün yayınlanan nüshasında " *namus ve istiklâl-i vatan için çalışan ve 10 gün içinde canı ve müsteoli düşmanı tepeleyen kahraman ordularımız İzmir'e hakim tepelere vasil oldular*" denilmekteydi. Türk tayyarelerinin ufuklarından halka beyannameler attığı, mahvolmuş, yenilmiş Yunan askerlerinin İzmir'den vapurlara bindirildiği, bir iki güne kadar Türk askerlerinin İzmir'i teslim alacağı yazılmıştı.⁵⁵

İzmir'deki son durum tüm detaylarına kadar gazeteler tarafından aydınlatılmaktaydı. İzmir'deki durumun vahametine dikkat çekilmekteydi. Ecnepleri himaye etmek üzere İzmir Limanı'na gemilerin peyder pey geldiği, İzmir'de yiyecek sıkıntısı yaşandığı verilen bilgiler arasındaydı. Yeni Şark gazetesine göre; İzmir'deki Yunan askerlerinin tamamı vapurlara bindirilmiş, dağlık arazide de birçok Yunan askeri esir edilmişti.⁵⁶

Vakit gazetesi 8 Eylül 1922 tarihli nüshasında "kitaatımız İzmir önündedir, düşman İzmir civarındaki tepelerde bir mukavemet gösteremez ise bugün ordumuzun İzmir'e girmesi ve Cuma namazımızın İzmir'de kılınması muhtemeldir" başlığı ile okuyucularına son durumu açıklamıştı. Gazetenin aktardığı bilgiye göre; 5 Eylül'de Türk süvarileri Salihli'yi ele geçirmişti, Salihli'nin İzmir'e olan uzaklığı 90 km mesafedeydi. Türk süvarileri bu süreyi 3 gün zarfında kolayca kat edebileceğine, 8 Eylül'de İzmir önüne gelmiş olmasına dikkat çekilmekteydi. Gazeteye göre; eğer düşman kuvvetleri bir parça daha fazla eşya kaçırabilmek için İzmir önündeki tepelerde son kuvvetleri ve jandarma kıtaatları ile mukavemet göstermeye çalışırsa İzmir'in kurtuluşu bir iki gün gecikebilirdi. Aksi durumda Türk askerlerinin 8 Eylül'de İzmir'de olacağı ve Cuma namazının burada kılınacağı ihtimalinden bahsediliyordu. Gazete cephelerdeki son askeri vaziyeti ise şöyle açıklamıştı:

"-Yunan şimal grubu da kati bir mağlubiyete düşar edilmiştir.

*-Yunanistan'ın şimal grubu Kocaeli muntıkasında tamamen mağlup olmuştur. Ordu bütün malzemesini bırakarak çekilmektedir. Yunan ordusunun vaziyeti ümitsizdir. Kula, Alaşehir istirdat edilmiştir. Türk kuvvetleri büyük bir süratle İzmir üzerine ilerlemektedir"*⁵⁷.

54 Akşam, 6 Eylül 1922, s.1.

55 Yeni Şark, 7 Eylül 1922,s.1.

56 Yeni Şark, 8 Eylül 1922,s.1., Babalık, 7 Eylül 1922, s.1.

57 Vakit, 8 Eylül 1922, s.1.

<p>تاریخ: ۲۲ تموز ۱۳۴۱ هـ</p> <p>عدد: ۱۷۷</p> <p>تاریخ: ۱۵ تموز ۱۳۴۱ هـ</p>		<h1>نیکی شرق</h1>	<p>روزنامه: ۱۷۷</p> <p>تاریخ: ۱۵ تموز ۱۳۴۱ هـ</p> <p>عدد: ۱۷۷</p>
<h2>ملی اردو دشمنی فی آمان بر تعیب ایله سوکلی بورد مزدن طرد اتمکده دوام اپدیور، ازمیرده کی یونان عسکری تماما واپورلره اراکاب بدیشدر. داغلق اراضیده منتهزم یونان اردوسنک ترک ایتدییکی اسرا مقداری مهم بریکونه بالغ اولمقدهدر.</h2>			
<h3>یازین ملی اردو ازمیره گپیور</h3> <p>سوکلی عسکر یونان و یونانلار اسیرلری، خاکسار اسیرلری، ۵۰ کلو اولمقدهدر، یازین سوکلی، سولطان مراد، اولمقدهدر.</p>	<h3>امریقالیلر مدانیله یهده بریفته کوندردیلر</h3> <p>سوکلی عسکر، گوندردیلر، سولطان مراد، اولمقدهدر.</p>	<h3>برونان ایدتی - غورایس قاپتیسی</h3> <p>سوکلی عسکر، ایدتی، غورایس قاپتیسی، اولمقدهدر.</p>	
<h3>استغفا ایتدی</h3> <p>سوکلی عسکر، استغفا ایتدی، اولمقدهدر.</p>		<h3>متقظلر ازمیره بحریه افرادی جیقار مشلر</h3> <p>متقظلر ازمیره بحریه افرادی جیقار مشلر، اولمقدهدر.</p>	
<h3>سترکیادیس ده استغفا ایتدی</h3> <p>سترکیادیس ده استغفا ایتدی، اولمقدهدر.</p>	<h3>یونانک متارکه تکلیفی حقته</h3> <p>یونانک متارکه تکلیفی حقته، اولمقدهدر.</p>		
<h3>یونانلیلر تماما منتهزم اولدیلر</h3> <p>یونانلیلر تماما منتهزم اولدیلر، اولمقدهدر.</p>	<h3>ترقیوولیس ناهصل اسیر ایدلدی؟</h3> <p>ترقیوولیس ناهصل اسیر ایدلدی، اولمقدهدر.</p>		
<h3>مترارک طیلی ولنلر ده طرز تلقی</h3> <p>مترارک طیلی ولنلر ده طرز تلقی، اولمقدهدر.</p>	<h3>بروسه ده ایکی فرقه قوماندانی اسیر</h3> <p>بروسه ده ایکی فرقه قوماندانی اسیر، اولمقدهدر.</p>		
<h3>یونان هزیت عسکریسی حقته</h3> <p>یونان هزیت عسکریسی حقته، اولمقدهدر.</p>	<h3>ایکی یونان قول اردوسنک وضعیتی</h3> <p>ایکی یونان قول اردوسنک وضعیتی، اولمقدهدر.</p>		
<h3>انکلیر مطبوعاتی نه دیور؟</h3> <p>انکلیر مطبوعاتی نه دیور، اولمقدهدر.</p>	<h3>شرق مسئلهسی و متقظلر</h3> <p>شرق مسئلهسی و متقظلر، اولمقدهدر.</p>		
<h3>ماکرلانلر و تلگرافاتی تی تی تی تی تی</h3> <p>ماکرلانلر و تلگرافاتی تی تی تی تی تی، اولمقدهدر.</p>	<h3>یونان اردولرنک معلومیتی و مطبوعات</h3> <p>یونان اردولرنک معلومیتی و مطبوعات، اولمقدهدر.</p>		
<h3>یونانلیلر و تلگرافاتی تی تی تی تی تی</h3> <p>یونانلیلر و تلگرافاتی تی تی تی تی تی، اولمقدهدر.</p>	<h3>وندیگ توقترانسکی ۲۲ اولدوله</h3> <p>وندیگ توقترانسکی ۲۲ اولدوله، اولمقدهدر.</p>		

Tevhid-i Efkâr, 8 Eylül 1922

Tevhid-i Efkâr gazetesi İzmir'in teslim alınmasının çok yakında olduğunu yayınlamaktaydı. Gazete, Türk ordusunun 8 Eylül'de İzmir'e varacağını şu satırlara yer vererek açıklamıştı:

*"Zaferden zafere koşan şanlı kahraman ordumuzun süvari fırkaları İzmir'den 35 kilometre mesafeye vasıl oldular. Yunanistan'ın şimal ordusu da perişan ve imha edildi. İtilaf mümessilleri düşmanın mütareke talebinin hükümeti milliyemize arzını rica ettiler. Bugün süvarilerimizin Cuma namazını İzmir'de kalmaları memuldür. Muzaffer ordumuz yıldırım süratiyle İzmir üzerine yürümektedir. Kıtâatımız Salihli, Kasaba, Ödemiş ve Torbalı, Manisa'yı da işgal ettiler. Ve İzmir'imizi her taraftan ihata ettiler."*⁵⁸

Tevhid-i Efkâr'da Mehmet Akif'in (Ersoy), "Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın, kim bilir belki yarın belki yarında da yakın"⁵⁹ dizelerine yer verilmişti. Ordu İzmir'e yaklaştıkça uzun zamandır süren esaretin sonlanacağını umut edilmekte, gazeteler halkın duygularına tercüman olmaktadır.

Yunan tarafı artık başarısızlığının farkındaydı. Yunanlılar, büyük devletler nezdinde bir mütareke talebinde bulunmuşlardı. Fransa, İngiltere, İtalya fevkalâde komiserlikleri baş tercümanları 7 Eylül 1922'de saat on bir de Ankara müessesili Hamid Bey'i ziyaret etmişlerdi. Yunan Hükümeti'nin Anadolu'nun tahliyesi şartıyla Düvel-i Müttefike vasıtasıyla bir mütareke talep edilmiş ve bu teklifin Ankara Hükümeti'ne hızlı şekilde bildirilmesi rica edilmişti. Tercümanlar, müttefik devletlerce kendilerinin bu vazifeye memur

58 *Tevhid-i Efkâr*, 8 Eylül 1922, s.1.

59 *Tevhid-i Efkâr*, 8 Eylül 1922, s.1.

وَجَّيْلًا فَبِكَبْرًا

سنة ١٣٤١ هـ - ١٩٢٢ م

	اتحادیه	
	اتحادیه	

ظفر دن ظفره قوشان شالی و قهرمان اردومزك - واری فرقه لری از میره زن ۳۵ کیلومتر و مسافه به واصل اولدیله - یوناستانک شمال اردوسی دهریشان و عجابیلدی - اتلاف مثلاری، دشمنک مناز که طاہنک حکومت ملیه مز عرضی رجا بتدیله - یوگون سواریلر مزك جمعه تخازی از میره قیلمه لری ما مولدو

مظفر اردومز یلدیریم سرعنه از میراوزرینه یورو مکده در

(توضیح) - گورک (لر) لری بقره اوزی سرک، او (کلمه) دم لری نایله برمه له لریه طرفی جرمک، یاز

واری فرقه لری بقره اوزی سرک، او (کلمه) دم لری نایله برمه له لریه طرفی جرمک، یاز

مظفر اردومز یلدیریم سرعنه از میراوزرینه یورو مکده در

(توضیح) - گورک (لر) لری بقره اوزی سرک، او (کلمه) دم لری نایله برمه له لریه طرفی جرمک، یاز

ظفر دن ظفره قوشان شالی و قهرمان اردومزك - واری فرقه لری از میره زن ۳۵ کیلومتر و مسافه به

واصل اولدیله - یوناستانک شمال اردوسی دهریشان و عجابیلدی - اتلاف مثلاری، دشمنک

مناز که طاہنک حکومت ملیه مز عرضی رجا بتدیله - یوگون سواریلر مزك

جمعه تخازی از میره قیلمه لری ما مولدو

ظفر دن ظفره قوشان شالی و قهرمان اردومزك - واری فرقه لری از میره زن ۳۵ کیلومتر و مسافه به

قطعا مزک، صالحی، قصبه، اودمیش و طوربالی، مغنیسانی ده اشغال ایتدیله در

وز میره زن هر طرف دن احاطه ایتدیله

(توضیح) - اودمیش و طوربالی، مغنیسانی ده اشغال ایتدیله در

قهرمان سواریلر مز (از میر) مز شمال و جنوب دن ۳۵ کیلومتر و مسافه ده

معلوب یونانستان دولتر واسطه سیه رسا اناطولون مناز که و اما طلب ایدیلور

(توضیح) - قهرمان سواریلر مز (از میر) مز شمال و جنوب دن ۳۵ کیلومتر و مسافه ده

دشمنک باغرینه یاصدق قطعی ابر اقرار ز!

دشمنک باغرینه یاصدق قطعی ابر اقرار ز!

(توضیح) - دشمنک باغرینه یاصدق قطعی ابر اقرار ز!

۵ ایول تاریخی تبلیغ رسمیمیز

(توضیح) - ۵ ایول تاریخی تبلیغ رسمیمیز

۵ ایول تاریخی تبلیغ رسمیمیز

(توضیح) - ۵ ایول تاریخی تبلیغ رسمیمیز

edildiklerini, yeniden kan dökülmesine mani olmak ve tahribata nihayet vermek arzusunda olduklarını açıklamışlardı. Hamit Bey de Hariciye Vekâleti'ni bu teşebbüs ile ilgili olarak çektiği bir telgrafla haberdar etmişti.⁶⁰ Bu teşebbüs karşısında Tevhid-i Efkâr gazetesi şöyle bir değerlendirme yapmıştı: “Düşman mütareke istiyor... Fakat çok geç kalmıştır. Artık mütareke yoktur. Esaret vardır. Ölüm vardır. Yunanistan Türkü mahvetmek istiyordu”.⁶¹

Vakit gazetesi, 9 Eylül günü nüshasında “Kıtaatımız İzmir kapılarındadır. Şehirde büyük bir heyecan hüküm sürmekte ve her an ordumuzun İzmir’e duhulüne intizar edilmektedir. Dün müdaafacılarla asker firarileri arasında müsademeler vuku bulmuştur”, “İzmir’de kanlı müsademeler başladı”. “Dün müdaafacılarla asker firarileri arasında kanlı müsademeler vukua gelmiştir. Birçok telefât vardır” başlıkları altında son gelişmelere yer verilmişti. Gazeteye göre; 8 Eylül sabahı İzmir’de çarpışmalar olmuş her iki tarafta da yaralananlar ve ölenler olmuştu. İzmir’de Steryadis aleyhinde büyük bir galeyân meydana gelmişti. Hronos’tan aktarılan habere göre; İzmir komiserliği memurlarının büyük kısmı ile İzmir’deki Yunan bankalarının memurları ve birçok İzmirli Yunanistan’a gitmişti. İzmir’de asayişin sağlanması için saat sekizden sonra halkın sokağa çıkması yasaklanmıştı. Ankara’da esir askerler için iki esir garnizonu tesis edilmişti. Esirlerin iâşesi için meclis 40 bin liralık tahsisat kabul etmişti. Balıkesir ve Bandırma’nın alınması ile Yunan askerlerinin önemli bir ricat yolu kapanmıştı. Gazete, Türk ordusunun İzmir önünde nerede bulunduğu henüz bilinmediği bununla ilgili resmi bir haber alınmadığını belirtmiş, 9 Eylül günü ordunun İzmir’e girmiş olması gerektiğini yazmıştır. İzmir’de karışıklığın her dakika arttığı, Yunanlıların bütün vasıtaları ile şehri tahliye etmeye çalıştığı, şehirdeki levazımın ve İzmir’e kadar gelen askerlerin Sakız ve Midilli adalarına nakledildiği bildirilmekteydi. Gazete son durumu şu satırlar ile açıklamıştı:

“Yunan şimal grubu perişan bir halde dolaşmaktadır. Bursa’nın üç gün evvel Yunanlılar tarafından tahliye edildiği muhakkaktır. Rumca gazeteler ve Atina’dan gelen telgraflar da bunu doğrulamaktadır. Şu halde Yunan şimal grubunun ikinci ricat yolu da kapanmıştır. Bu grubun Bursa’nın cenubunda dağlık arazide bulunduğu muhtemeldir. Serseri bir surette yol aramaktadırlar.

1- Cenupta kıtaatımız İzmir’in kapılarına dayanmıştır. Şehrin bugün yarın işgali muhtemeldir.

2-Cenup grubuna mensup olarak öteye beriye dağılmış olan düşman kıtaatı peyder pey esir edilmektedir.

3-Düşmanın Şimal grubu da bir çember içine alınmış ve dağlık araziye atılmıştır.

4-Bandırma ve Balıkesir’in işgali ile Yunan ordusu için kurtuluş ümidi bitmiştir”.⁶²

60 Tevhid-i Efkâr, 8 Eylül 1922, s.1.

61 A.g.e.

62 Vakit, 9 Eylül 1922, s.1.

6 Eylül Ankara'dan bildirildiğine göre; Türk tayyareleri İzmir ufuklarından düşman askerlerine ve halka beyannameler atmıştı. Söz konusu tayyareler kaçan düşman kolları üzerinde alçaktan uçarak makinalı tüfek ateşi ile düşmanı dağıtmıştı.⁶³ Gazeteler "ordumuzun zaferi katiidir" demekte ve dış ülkelerin Yunanlıların bu savaşı kaybettiğine inandığına dair haberler yayınlanmakta idi. "Londra mehafili artık Yunanlıların Anadolu'yu kaybettiklerini ve ordumuzun fevkalade bir süratle İzmir'e doğru ilerlediğini bildiriyor" şeklinde başlık altında İngiltere ve Fransa'da hâkim olan görüşün Yunanlıların bu savaşı kaybettikleri yönünde olduğu açıklanmakta idi. Onlara göre; Yunanlılar İzmir'de başarılı bir mukavemet gösteremeyecekti. Londra'nın görüşüne göre; Müttefiklerin ve çarpışan iki tarafın temsilcilerinin İzmir'de toplanarak derhal bir konferans akdi yapılmalıydı.⁶⁴ Aynı gazete İstanbul'daki Amerikalı gazetecilerin 7 Eylül'de İstanbul'dan yola çıkıp İzmir'e gittiğini, işgal esnasında İzmir'de hazır bulunmak istediklerini yazmaktaydı.

Gazete, Atina'daki ahalinin halen aldatıldığını söylemekteydi. 6 Eylül Hronos gazetesinden yapılan alıntıya göre; Yunan Hükümeti'nin terhis ve Anadolu'yu tahliye etmek tasavvurunda olduğu hakkındaki rivayetleri tekzip ettiği bildirilmişti. Atina'dan gelen haberlerde Yunan ordusu başkumandanı Trikupis'in esareti itiraf edilmekteydi. Rum basınının artık gerçeği gizlemediği, Yunanlıların mağlubiyetine inanmayanların Trikupis'in esaret haberini duyduktan sonra artık fikirlerinin değiştiğinden bahsedilmişti.⁶⁵

10 Eylül'de yayınlanan gazeteler İzmir'in kurtarıldığına dair haberlere yer vermişlerdi. Gazeteler bu özel haberi verirken sayılarını renklendirmişler ve görsellerle bezemişlerdi. Tevhid-i Efkâr gazetesinin 10 Eylül 1922 günü nüshasında "Cenabı Hakk'a hamd-ü şükür olsun: şanlı ordumuz dün İzmir'i kurtardı" başlığı atılmıştı. Başlığın altında da Başkumandan'ın ordular ilk hedefiniz Akdenizdir! İleri! emrini verdikten sonra Türk ordusunun on beş günde hedefine ulaştığı yazılmıştı. "Kahraman ordumuz dün Kemal-i şan-u şerefle İzmir'e girdi. İnnâ fetahna leke.." başlığı altında ordunun 9 Eylül'de öğleden sonra saat 16:30 halkın gözyaşları ve heyecanlı tezahüratı ile İzmir'e dahil olduğu, üç sene üç ay yirmi dört günlük bir girdaptan sonra İzmir'in ufkunun hilal bayrağı ile tekrar nurlandığı ifade edilmişti. Gazeteler bu güne özel yazılara yer vermişler, şehirdeki durumu anlatan yazılar yayınlamışlardı. Bunlardan bir tanesi şöyleydi:

"Bugün Türkün en büyük zafer bayramıdır. Fakat biz bu şanlı zaferi bu büyük bayramı görmek için ne kadar ağladık, ne kadar matem tuttuk, ne kadar elem çektik ve ne kadar şehit verdik. İzmir'i kurtarmak için şehit olan bahadır askerlerin hâlâ cerihalarından kan fışkırtıyor. Hala Anadolu'nun yeşil yurtları duman, alev içinde hâlâ ak saçlı ninelerimiz, beli bükülmüş büyükbabalarımız, masum yetimlerimiz, zalim,

63 Vakit, 8 Eylül 1922,s.2., Tevhid-i Efkâr, 12 Eylül 1922, s.2.

64 Vakit, 8 Eylül 1922,s.2.

65 A.g.e.

Tevhid-i Efkâr, 10 Eylül 1922

hain, eşnâ Yunanlılık son zorbaları altında ölümlerin en fecî ile rahmeti rahmana kavuşuyorlar...

"Milli ordu şehre girerken her yere Osmanlı sancakları çekilmiş. Minarelerde de müezzinlerin tekbir ve tehlûl avazları yükselmiştir. Türk askerleri İzmir'e girer girmez İzmir'e hâkim noktaları tutmuşlar ve rihtimlerini işgal ederek şehrin hariçle her türlü muvâsalasını kat' eylemişlerdir. İzmir'den firar edemeyen Yunan efradı zabitanı kısmen Rum hanelerine gizlenmiş olmakla beraber mühim bir kısmı esir edilmiş ve bunların şehir haricine sevkine başlanılmıştır".⁶⁶ Gazeteye göre; sükûn ve asayiş henüz sağlanamamıştı. Rumların evlerine saklandığı ve mahallelerinde sükûnet hâkim olduğu bilgisi verilmişti.

Gazeteler İzmir'i kurtaran orduya övgüler yağdırmıştı. Ordu, Türk'ün yurdunu, namusunu, dinini kurtaran kahraman bir ordu olarak tasvir edilmişti. Milli ordu İzmir'e girerken kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk herkes sokaklara dökülmüş, kahraman süvarileri gözyaşları içinde karşılamışlardı. Tevhid-i Efkâr gazetesi, halkın heyecanı ve sevincinin çok büyük olduğunu, askerlerin ellerini ayaklarını hayvanlarını öptüklerini, halaskar gazilerin tozlu elbiselerine, hayvanların toprak içinde yelelerine yüzlerini gözlerine sürdüklerini yazmıştı. Taarruzun başlangıç yeri olan Afyonkarahisar ile İzmir arasında ordunun yıldırım gibi seri bir suretle 15 günde 420 kilometre mesafeyi kat ettiği, Mustafa Kemal Paşa'nın da yakında İzmir'e geleceği de verilen haberler arasındaydı.⁶⁷

Vakit gazetesi ise İzmir'in kurtarılışı haberini şu şekilde yayınlamıştı: *"Süvari kıtaatımız dün saat dört ile beş arasında İzmir'e dâhil olmuş ve İzmir kalesinde şanlı bayrağımız temevvüç etmeye başlamıştır. Son haberlere nazaran şehirde büyük bir sükûn hüküm sürmektedir".*

"Üç buçuk seneye yakın bir zamandan beri beklediğimiz mesut gün nihayet hulûl etti: İzmir anaavatanına kavuştu... Dün ikindi vaktinden beri İzmir'de Osmanlı bayrağı temevvüç etmektedir. Kahraman askerlerimiz on iki günlük şiddetli muhaberatı müteakip büyük bir süratle İzmir kapılarına dayanmış olan süvarilerimiz dün saat dört ile beş arasında iki koldan İzmir'e girmişler ve idareyi ellerine almışlardı. Ordumuzun İzmir'e yaklaşması ve hiçbir mukavemet ümidi kalmaması üzerine Yunanlılar İzmir'e alelacele tahliye etmeye başlamışlardı. Evvelki gün bilumum Yunan memurini İzmir'den müfarakat ettikten şehrin teslimi için İzmir'deki ceneral konsoloslar milli ordu kumandanına müracaat etmişlerdir. Bu müracaat telsiz telgrafla vuku bulmuştur. Çekilen telgraf Ankara'dan aldığımız malumata nazaran evvelki gece saat on buçukta Ankara'ya vasil olmuştur. Keyfiyet derhal Baş Kumandanlığa bildirilmiş ve Baş Kumandan tarafından cevap verilmiştir".⁶⁸

10 Eylül 1922 Ankara kaynaklı haber de aynı gazetede şu şekilde yayınlanmıştı: *"İzmir süvari kıtaatımız dün saat on bir buçukta dâhil olmuştur. Ahali*

66 *Tevhid-i Efkâr*, 10 Eylül 1922, s.1.

67 *A.g.e., Hâkimiyet-i Milliye*, 10 Eylül 1922, s.1.

68 *Vakit*, 10 Eylül 1922, s.1.

(Yeni) 17 Temmuz (1922) 17 Temmuz 1922

Şarkiyatçı

کوزل ازمیر منگ دون قانلار منزه تیشیر ایتدیگیمز استرداد مسعودی تاید ایتدی

مصطفی کمال یاشانک بر امری

یونانلیلر اناطولیده راقته طوتولدیلر

سورلی قطعاعز ازمیره داخل اولدیلر

سواریلر منجمه ایرتسی کونی اوکله دن اول ۱۰۳۰ دهم ازمیره کیمشدلر

غایلهلر بر ایسی و بر درر

قیمت	۱۰۰۰ لیرا
سالیانه	۱۰۰۰ لیرا
فرضی	۱۰۰۰ لیرا
تاریخ	۱۰۰۰ لیرا
...	...

10 Eylül 1922

Peyam-ı Sabah, 10 Eylül 1922

۱۵۹

اداره مطبوعه : آتوره حکایت ملیه مطبوعه و اداره مطبوعه

اصحاب ایشان صدر مسرور : مطبوعه مطبوعه

تصرف و ترویج اداری : آتوره حکایت ملیه

آتوره مطبوعه : ۶ ایشان ۳۸۰ — اولاد ۱۸۰ — سنه ۱۲۰۰

اطلاعات اجرائی اداره مطبوعه فراتلیدیر

سواریلر منجمه ایرتسی کونی اوکله دن اول ۱۰۳۰ دهم ازمیره کیمشدلر

ازمیر دن رسمی یونانلیقلیق دغم اولدی

آتوره حکایت ملیه

۱۰۳۰ دهم ازمیره کیمشدلر

ازمیر دن رسمی یونانلیقلیق دغم اولدی

آتوره حکایت ملیه

Hâkimiyet-i Milliye, 10 Eylül 1922

ordumuzu emsalsiz bir şevk ve şetaretle karşılamıştır. Resmi merkezler, karakollar işgal edilmiş ve asayiş temin edilmiştir. Şehirde ve civarda kalmış olan Yunan zabitan ve efradı toplanmaktadır". Paris kaynaklı haberde de İzmir'in süvariler tarafından işgal edildiği bildirilmiş, işgalin sükûnet içinde olduğu aktarılmış, Nuri Bey'in kumandası altında bulunan bir Türk kolu beş yüz lira mükâfatı ve adalar denizine ilk vasıl olacak kumandan Mustafa Kemal Paşa tarafından vaat edilen sancağı kazanmıştır.⁶⁹ Gazetelerde Mustafa Kemal'in bir emri yayınlanmış ve şehirde asayişin sağlanması adına Hristiyanlara kötü muamele yapılmaması emredilmişti. Hristiyanlara kötü muamele yapanların idamla cezalandırılacağı bildirilmişti.⁷⁰

Vakit'in yaptığı açıklamaya göre; Yunanlılar Çatalca'daki askerlerini de geriye çekmeye başlamışlardı. Uzun süredir hiçbir telgraf gelmediğinden Yunanistan'da mühim bir olay yaşanma olasılığı vardı. Yunan hezimetinin tarihte görülmemiş bir hezimet niteliğinde olduğu, Yunan askerlerin moralinin bozuk olduğu, İzmir'e gönderilen ihtiyat taburları efradının karaya çıkmaktan imtina ettiği yazılmıştı. Gazeteye göre; Yunanlılardan 700 top, 950 otomobil, 11 tayyare, 2000 mitralyöz ganimet alınmıştı. 500 zabıt, 12000 nefer esir alınmış, 3 Yunan fırkası imha edilmişti.⁷¹

Hâkimiyet-i Milliye gazetesi ise İzmir'in kurtuluşu haberini "Süvarilerimiz cumartesi günü öğleden evvel on otuzda İzmir'e girmiştir. İzmirli bu suretle Yunan kâbusundan müebbedin kurtuldular" başlığı altında şu şekilde yayınlamıştı: "Dün gece İzmir'in tahlisine dair ilk haber şehrimize saat dokuz buçukta geldi ve gazetemiz derhal ilave çıkarmak suretiyle Ankara'daki hemşerilerini ve karilerini bu büyük müjdeden haberdar eyledi. İzmir'e giren Mürsel Paşa kumandasında bulunan süvari kolordumuzdur. Süvarilerimiz öğleden evvel saat on buçukta şehre dâhil olmuşlar ve derhal Mürsel Paşa İzmir limanında Fransız (Edgar Quinet) zırhlısının telsiziyle Başkumandan Paşa hazretleri namına ordu telsizine şu telgraftı çekmiştir:

Muzaffer Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan Mustafa Kemal Paşa hazretlerine,

Muzaffer Milli ordumuzun yılmaz süvarileri bizler düşmanın İzmir önündeki son mukavemetini kırarak 9 Eylül 1338 on otuzda şehre dâhil olduk. Halkın solgun gözyaşlarıyla derin hürmetlerini iblağ ile bahtiyarım.

Süvari Kumandanı Mürsel".⁷²

69 Vakit, 11 Eylül 1922, s.1.

70 Peyam-ı Sabah, 10 Eylül 1922, s.1., İzmir'in düşman işgalinden kurtarılması esnası ve sonrasında kentteki asayiş ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Mehmetefendioğlu, Nazlı İnceburun, "İşgal Dönemi'nde İzmir ve Çevresinde Gerçekleşen Asayiş Olayları (1919-1922)", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.43, 2021,s.701-703, Nilgün Nurhan Kara, "İşgal Altındaki İstanbul Basınında İzmir'in Kurtuluşu", *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*,17/35, s.123,127.

71 Vakit, 10 Eylül 1922, s.1.

72 Hâkimiyet-i Milliye, 10 Eylül 1922, s.1.

İstanbul'daki Rumca gazeteler artık yenilgiyi itiraf ediyor ve bu felaketlerden az zararla nasıl kurtulanabilir buna cevap arıyorlardı. Tahidromos gazetesinde bu felaketten kurtulmak için Mustafa Kemal gibi bir Yunanlıya ihtiyaç olduğu yazılmıştı.⁷³ Anadolu'daki hadiseler Yunan halkını derinden etkilemişti. Yunan halkının bir kısmının Başkumandan Hacıanestis'e karşı kin beslediği yazılıp çizilmişti. Hacıanestis'in tepki çekmesinin en önemli sebebi ise İstanbul'a girmek için Anadolu cephesini boşaltması idi. Bu hareketin cephede Yunanlıları savunmasız bir duruma getirdiği düşünülüyordu.⁷⁴

İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşu tüm yurttaki sevinçle karşılanmıştı. Yurdun birçok yerinde sevinç gösterileri yapılmıştı. İzmir'in kurtuluşu vesilesi ile İstanbul'da binlerce kişi Sultan Ahmet meydanında toplanarak İzmir'in işgal günü siyaha boyanan bayrağın tekrar kırmızı rengi değiştirmişler ve tezahüratta bulunmuşlardı. İstanbul'da belediyenin Fatih dairesinde toplanarak ordunun zaferini kutlamak için müzakeratta bulunacağı haberi gazetelerde yayınlanmıştı. Eyüp Sultan'da toplanan halk tezahürata bulunarak Balat'a kadar yürümüşlerdi.⁷⁵

İstanbul'da dükkânlar, bayraklarla süslenmiş, halk sokaklara dökülmüş tezahürat yapılmıştı.⁷⁶ Halk İstanbul'un en işlek caddelerinde dolaşmıştı. Sirkeci, Fatih, Sultan Ahmet, Çemberlitaş cihetlerinde Kadıköy, Beyoğlu'nda büyük tezahüratlarda bulunulmuştu. Akşamları fener alayı ve meşaleler eşliğinde yürüyüşler olmuş halk "yaşasın Mustafa Kemal Paşa! Kahrolsun Yunanlılar!" Avazları ile tezahürat yapmışlardı.⁷⁷ İzmir'in kurtuluşu vesilesi ile Ankara'da 10 Eylül'de bir takım etkinlikler yapılmıştı. Bir alay tertip edilmiş, Ankara dolaşmıştı. Meclisin önünde mebuslar nutuklar okumuş, meclisin önünde kurbanlar kesilmiş, dualar okunmuştu. İcra Vekilleri Reisi Rauf Bey de hükümet namına halka bir beyan neşretmişti.⁷⁸

13 Eylül'e gelindiğinde gazeteler Yunanlıların son durumunu izah etmeye devam ediyordu. 13 Eylül günü gazeteler şu haberleri yayınlamaktaydı: "Anadolu'daki 210 bin kişilik Yunan ordusundan ancak 50 bin kişi kurtulabilmiştir. Bilimum Yunan levazımı iğtinam olunmuştur. En son haberlere nazaran Yunan zayıfatı tasavvurun fevkindedir. Üsera ve ganaim miktarı mütemadiyen artıyor". "Şehirde sükûn hüküm sürmektedir. Binlerce mülteci şehri doldurmuştur. 11 Eylül Londra kaynaklı bir haber de şu şekilde yayınlanmıştı: "Cumartesi günü İzmir'e dâhil olan ikinci Türk fırkası ahali tarafından alkışlarla istikbal edilmiştir. Mezkûr

73 *Vakit*, 10 Eylül 1922, s.1.

74 *A.g.e.*, s.2.

75 *A.g.e.*, s.3.

76 İzmir'in kurtuluşu sonrasında İstanbul'da yapılan kutlamalar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Nilgün Nurhan Kara, "İşgal Altındaki İstanbul Basımında İzmir'in Kurtuluşu", *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 17/35, s.121-136.

77 *Vakit*, 11 Eylül 1922, s.2., *Tevhid-i- Efkâr*, 12 Eylül 1922, s.3.

78 *Vakit*, 12 Eylül 1922, s.1., *Tevhid-i- Efkâr*, 12 Eylül 1922, s.2.

fırkayı beşinci fırka takip etmiştir. İzmir'deki Yunan ordusu esir edilmiştir".⁷⁹ Gazete şehirdeki mültecilerin büyük bir sorun olacağını, Amerika muavenet heyetinin bu konuyla ilgili bir takım vaatlerde bulunduğunu yazmıştı. Yine aynı gazetede 9 Eylül tarihli resmi tebliğ yayınlamıştı. 9 Eylül tarihli resmi tebliğde ordunun düşmanın İzmir şarkındaki son mukavemeti dahi kırarak sabah saat ondan itibaren ahalinin tezahüratı arasında İzmir'e vasil olduğu, birçok mühimmat ve esirin ele geçirildiği, İzmir'de asayiş tamamen temin edildiği açıklanmıştı.⁸⁰ 13 Eylül'den itibaren İzmir ile ilgili yayınlanan haberler ise genellikle İzmir yangınıyla ve gelecekteki mütareke ile ilgiliydi.

Sonuç

15 Mayıs 1919 tarihinden 9 Eylül 1922 yılına kadarki süreçte İzmir, Yunanistan'ın işgali altında kalmış ve kentteki Türk nüfus çok zorlu bir dönemden geçmiştir. Milli Mücadele'de Batı cephesinde Türk ordusu ile Yunan ordusu arasında cereyan eden bir dizi savaş Batı Anadolu halkının ve tüm Anadolu topraklarının kaderinin yeniden çizilmesinde büyük rol oynamıştır. Özellikle Türk ordusu tarafından Yunan ordusuna karşı 26 Ağustos 1922 yılında başlatılan Büyük Taarruz, Türklerin hem Yunanistan hem de diğer işgalci devletlere büyük bir darbenin indirildiği son zafer olarak tarihte yerini almıştır. Cephede beş günde büyük başarılar kazanan Türk ordusu, Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın ortaya koyduğu yeni hedefle yönünü İzmir'e doğru çevirmiştir.

Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nin hemen ardından kaçan Yunan ordusunu takip eden Türk askerleri, hızla ilerleyerek ve Yunan askerlerini etkisiz hale getirerek İzmir kapılarına dayanmıştı. Türk basını Batı cephesinde yaşanan gelişmeleri dikkatle takip etmiş, önemli ölçüde sansüre uğrasa da Türk kamuoyuna doğru ve güncel haberler aktarmaya çalışmıştır. Büyük Taarruz'un başarıya ulaşmasıyla beraber Türk basını cepheden daha hızlı ve güvenilir bilgiler almaya başlamış ve okuyucularına gelişmeleri aktarmıştır. Yunanlılara karşı kazanılan Türk başarıları Türk basınında yer aldıkça hem ülke halkının başarıya olan inancı hem de özgürlüğe kavuşma ümidi artmıştı. Diğer taraftan da Türk basınında yer alan Türk askeri başarıları dış dünyayı da etkilemiş, bu güne kadar Atina'dan cepheye dair alınan haberlerin gerçeği yansıtmadığı anlaşılmıştır. Türklerin Afyon'dan itibaren zafer kazandığını öğrenen Büyük Devletler, Yunanlıların İzmir'de kalamayacaklarını ve burada başarılı olamayacaklarını anlamışlardır. Anadolu'nun önemli merkezleri olan Afyon, Kütahya, Uşak, Eskişehir, Balıkesir, Manisa, Soma, Bergama'nın düşman işgalinden kurtarıldığını dönemin Türk basınından öğrenmek mümkün olmuştur. Türk gazeteleri zafer haberleri ile halkın moral ve motivasyonunu arttırmış, İzmir'in

⁷⁹ *Vakit*, 13 Eylül 1922, s.1.

⁸⁰ *A.g.e.*,s.1.

de yakında Türk süvarileri tarafından kurtarılacağını müjdelemiştir. Basın 9 Eylül 1922 günü İzmir'in düşman işgalinden kurtarıldığını 10 Eylül günü halka duyurmuş, güne özel yazılar yazılmış, resimler, fotoğraflar yayınlanmıştır. Türk ordusunun İzmir'e giriş süreci dönemin gazetelerinin yayınladığı haberlerle daha aydınlatıcı bir şekle girmiştir. Dönemin gazetelerine bakarak İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşuna giden sürecini daha iyi kavramak mümkün... Yine dönemin gazetelerinin yaptığı haberlerden anlıyoruz ki İzmir'in düşman işgalinden kurtarılışı Türk tarihi için önemli bir dönüm noktasıdır. Düşman askerinin İzmir'e çekilmesi ve İzmir'de tamamen etkisiz hale getirilmesi ile Milli Mücadele'nin başarısı daha da taçlanmış, İzmir'in kurtuluşu ile Milli Mücadele son evresine girmiştir.

KAYNAKÇA

I. Resmi Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi, 28 Ağustos 1922, D.I, C.22, 92. İçtima

TBMM Zabıt Ceridesi, 2 Eylül 1922, D.I, C.22, 95. İçtima

II. Süreli Yayınlar

Akşam

Anadolu'da Yenigün

Babalık

Hâkimiyet-i Milliye

İleri

Peyam-ı Sabah

Tercüman-ı Hakikat

Tevhid-i Efkâr

Vakit

Yeni Şark

III. Kitaplar

AKYÜZ, Yahya, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu 1919-1922*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, *Nutuk*, 1920-1927, C.II, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 2001.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., C.I, Ankara, 1991.

ELMACI, M. Emin, *Kurtuluşun Lideri ve Gazetecisi, Mustafa Kemal Atatürk ve Yunus Nadi*, Cumhuriyet Kitapları, İleri Basım Mat., İstanbul, 2021.

- ERİKAN, Celâl, *Kurtuluş Savaşı Tarihi*, haz. Rıdvan Akın, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2008.
- ERTAN, Temuçin Faik, Necdet Aysal, Alper Bakacak, Hasan Dinçer, Kadri Unat, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2011.
- GÖRGÜLÜ, İsmet *Büyük Taarruz*, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1992.
- KARAYAMAN, Mehmet, *Uşak'ta Kuvâ-yı Milliye*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2021.
- NİŞ, Kemal, *Türk İstiklâl Harbi Büyük Taarruz, 1-31 Ağustos 1922*, C.II, 6. Kısım, 2. Kitap, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1968.
- NİŞ, Kemal, SÖKER, Reşat, *Türk İstiklâl Harbi II. Cilt, Batı Cephesi 6. Kısım, Kitap 3, Büyük Taarruz'da Takip Harekâtı, (31 Ağustos - 18 Eylül 1922*, Genel Kurmay Yay., Ankara 1969.
- ÖZALP, Kâzım, *Millî Mücadele 1919-1922*, C.I-II, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2020.
- SELEK, Sabahattin, *Anadolu İhtilâli*, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1968.
- Türk İstiklâl Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yay., Genel Kurmay Basımevi, 1999, Ankara.
- TÜRKGELDİ, Ali Fuat, *Görüp İşittiklerim*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1949.
- UMAR, Bilge, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974.

IV. Makaleler

- ARIKAN, Zeki, "İşgal Dönemi İzmir Basını", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.5, S.13, 1988, ss.150-153.
- BOZKURT, Abdurrahman, "Yunanistan'ın İstanbul'u İşgal Planı (1922)" *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.18, 2010, s.133-150.
- ÇELEBİ, Mevlüt, "Millî Mücadele'de İtalyan İşgalleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.IX, S.26, Mart 1993, s.395-416.
- ÇUKUROVA, Bülent, "15 Mayıs 1919 İzmir'de Yunan Mezalimi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.III, S.8, 1987, s. 461-472.
- DEMİRHAN, Hasan, "Yunanistan'ın İzmir'i İşgalinde İngiltere'nin Rolü", *Gaziantep Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, C.18, S.4, s. 1532.

- ELMACI, M. Emin, "İzmir Halkının Yazdıklarıyla İzmir'de Yunan İşgali ve Mezalimi", *Kuva-yı Milliye'nin 90. Yılında İzmir ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı 6-8 Eylül 2009*, Mediform mat., İzmir, 2010,s.72-91.
- GÖKDEMİR, Oktay, "İzmir'e Doğru Gazetesi, Mustafa Necati ve Vasıf Çınar", *İzmir'e Doğru*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı Dizisi:64, Mono Matbaası, 2010.s.7.
- GÜNEŞ, Günver, "İzmir'in İşgali ve Aydın'daki Yankıları", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2007, S.9, ss.23-55.
- KARA, Nilgün Nurhan, "İşgal Altındaki İstanbul Basınında İzmir'in Kurtuluşu", *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 17/35, s.121-136.
- MEHMETEFENDİOĞULU, Ahmet, İNCEBURUN, Nazlı, "İşgal Dönemi'nde İzmir ve Çevresinde Gerçekleşen Asayiş Olayları (1919-1922)", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.43, 2021,s.701-703

V. Tezler

- YAVUZ, Resul, "Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan Sevr Barış Antlaşması'na Giden Süreçte Türk Diplomasisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi*, İzmir 2016.

Extended Abstract

The Greeks obtained the right to occupy Izmir and a significant part of Western Anatolia at the Paris Peace Conference convened on January 18, 1919. The Greek Government occupied Izmir on May 15, 1919, with the approval of Allied Powers. Greek army kept a significant part of Western Anatolia under occupation in a short time. The aim of the Greeks was to realize the megali idea with incorporating lands of Western Anatolia into their own lands. During the occupation, Greek army persecuted the people of Anatolia. At the same time, the aim of the Greek army was to end the legal existence of the Turkish Grand National Assembly established in Ankara and to make Turks accept the Treaty of Sèvres. For this reason, the Greek army wanted to seize Ankara and force Turks to accept the Treaty of Sevres.

An important national resistance began against Greek occupation in Anatolia. Mustafa Kemal Pasha led the Turkish resistance in Anatolia. Important battles were fought on the Western Front against Greek army with a regular army. Battles such as the Battle of İnönü, Battle of Kütahya-Eskişehir and Battle of Sakarya were fought on the Western Front. After the Battle of Sakarya, there was a silence of a year's period at the front. In this process, Turks were preparing for the attack in great secrecy. Turkish army launched the Great Offensive against Greek army from Afyonkocatepe on August 26, 1922. Turkish army won a great victory against Greek army in a short time. After a five-day struggle, the Greek army began to withdraw from the regions they were in, suffering great losses. Turkish army started to follow the enemy army with the directives of Mustafa Kemal Pasha. The enemy army was pushed from inner parts of Anatolia to the shores of Western Anatolia, and was completely destroyed in Izmir.

The struggle of Turkish army with Greek army was carefully followed by the Turkish press. The Turkish press, which was heavily censored, watched the developments on the front from many sources and announced it to their readers. Turkish people learned about Turkish victories from these newspapers with great curiosity. Turkish army's offensive that started from Afyon and advanced to Western Anatolia was a great source of morale for the readers. Newspapers conveyed to their readers that the Turkish army was heading

towards İzmir and heralded that the army would soon enter the city. The entry of Turkish cavalry to Izmir and all developments in Izmir were explained in newspapers of the period. Newspapers wrote that the Greek soldiers left their military ammunition and fled, and that there were many deserters, and that the Turks had won a great victory.

The newspapers of the period shared with their readers the joy of the people with entry of the Turkish army to Izmir. Newspapers wrote that Izmir, which was under the captivity of Greek soldiers from May 15, 1919 until September 9, 1922, has now gained its freedom. The liberation of Izmir created joy in the whole country. Celebrations were held in many parts of the country due to this incident. On the other hand, it was pointed out that there was a great turmoil in Izmir after the victory of the Great Offensive. In this process, the newspapers also covered disintegration of the Greek army, the refugees piling up in Izmir, and the fires that the Greeks started while fleeing.

Turkish newspapers conveyed all developments in process leading to liberation of Izmir to public and fed people's hope for freedom. In this respect, the news published by the press during the period from the occupation of Izmir to its liberation are important in writing the History of the Turkish Republic. The Turkish press acted impartially and made broadcasts reflecting the truth while reporting. Newspapers, the only source of news for the public, fulfilled an important responsibility while reporting the entry of Turkish army into İzmir. For this reason, newspapers of the period are very important for historians researching this period. With such news in Turkish newspapers of the period unfounded claims of the Greeks were refuted.

In this study, first Greeks' ambitions about Western Anatolia before the occupation of İzmir were explained. While examining the occupation of İzmir, scientific books written on the subject were used as a source. While analyzing the section about liberation of Izmir, especially the newspapers of the period were employed. The main source of the article is the news of Akşam, Anadolu'da Yenigün, Babalık, Hâkimiyet-i Milliye, İleri, Peyam-ı Sabah, Tercüman-ı Hakikat, Tevhid-i Efkâr, Vakit, Yeni Şark newspapers.

The research is important in that it will serve as a source for new research on the liberation of Izmir from Greek occupation.